

III. Analizy i studia problemowe dotyczące zagospodarowania

1. Analiza i wnioski z dotychczasowych planów zagospodarowania przestrzennego i prac studialnych

Analizą objęto szeroki zakres materiałów planistycznych i studialnych z dotychczasowego dorobku planistycznego miasta Suwałk. Dotyczy to szczególnie okresu przekraczającego minione 20-lecie, który to okres uznano za ważny etap w rozwoju miasta, po reformie administracyjnej kraju w 1975 r.

Przedmiotem analizy w pierwszym rzędzie był zasadniczy dokument planistyczny, którym określono plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Suwałk. Pierwsza wersja planu ogólnego miasta opracowana została w 1978 r. w Wojewódzkim Biurze Planowania Przestrzennego w Suwałkach, przy współpracy pracowników Zakładu Planowania Miast dawnego I.K.S. w Warszawie, a także innych biur projektowych. Wg opisu planu w ścisłym zespole autorskim planu wymieniono: Jana Suligę, Wandę Citko i Jana Urbanowicza oraz A. Brzozowską, L. Szklarka, J. Kozakiewicz i R. Kozuchowskiego.

Założenia krajowe z tego okresu zakładały dla Suwałk poza funkcją administracyjno-usługową ośrodka wojewódzkiego, także funkcję ośrodka przemysłowego (z wydobywaniem rud żelaza i przemysłem metalurgicznym włącznie) i jednocześnie pełnienie funkcji ośrodka obsługi ruchu turystycznego dla 20 tys. turystów w szczycie sezonu letniego. Zakreślony rozwój ludnościowy miasta do 1995 r. zakładał w wariantach 70 tys. M. i 110 tys. M., a kierunkowo do 160 tys. M.

Z analizy dokumentacji planu wynika że plan dysponował wszystkimi ważnymi materiałami wyjściowymi w tym:

- inwentaryzacją urbanistyczną 1 : 5.000 dla całego miasta i 1 : 2.000 dla śródmieścia wykonaną w W.B.P.P.;
- fizjografią 1 : 10.000 wykonaną przez Geoprojekt Warszawa;
- niektórymi opracowaniami studialnymi w tym również analizy możliwości rozwojowych miasta.

Z analiz tych wynika że tereny rozwojowe miasta stanowią zwarty obszar prostokąta 6 km x 10.5 km o problematycznej „chłonności” 160 tys. M., przy wysokiej intensywności zagospodarowania. Jednak generalna dyspozycja terenów miasta może budzić niepokój przy zakładanych proporcjach 1000 ha dla przemysłu i tylko 300 ha zieleni przy wielkości terenów osiedleńczych – 1700 ha. W założeniu do ówczesnych założeń programowych rozwoju przedstawione zostały całkiem przekonujące koncepcje układu kierunkowej struktury przestrzennej miasta. W programie rozwoju przestrzennego miasta zakładano w mieszkalnictwie tylko 1/3 udziału terenów dla budownictwa jednorodzinnego, a 2/3 dla budownictwa wielorodzinnego.

W zakresie funkcji turystycznych miasto Suwałki stanowić miało ośrodki

dyspozycyjny Pojezierza Suwalsko – Augustowskiego oraz części wschodniej rejonu Gołdapsko – Suwalskiego. Wielkość bazy noclegowej dla Suwałk określono na perspektywę 2000 miejsc, a na kierunek 3000 miejsc. Ramowa struktura bazy noclegowej określona dla kierunku:

- 1000 miejsc w hotelach, motelu i zajeździe;
- 500 miejsc na kempingu i polu namiotowym;
- 1500 miejsc w zakwaterowaniu prywatnym.

Praktycznie zagadnienia rozwoju funkcji turystycznych nie znalazły rozwiązań planistycznych ani w mieście ani w najbliższym sąsiedztwie miasta. Nie przeprowadzono waloryzacji terenów turystyczno – wypoczynkowych, nie określono ich pojemności, nie określono form zagospodarowania turystycznego i niezbędnych standardów ani infrastruktury turystycznej. Nie nawiązano również do zasobów historycznych i kulturowych (co w okresie opracowania planu mogło być bardzo utrudnione).

Również opracowanie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego było raczej uproszczone. Wyróżniono tylko gradację walorów przyrodniczych od rezerwatów po obszary zdegradowane i nie dokonano waloryzacji pod kątem rozwojowych terenów miasta. Podkreślono jednak znaczenie doliny Czarnej Hańczy jako korytarza ekologicznego.

Radykalne zmiany przystosowawcze planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Suwałki dokonano w 1992 roku. Opracowanie wykonane przez zespół projektowy Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Suwałkach pod kierunkiem mgr inż. arch. Jana Urbanowicza jako głównego projektanta, stanowi nową jakość podstawowego dokumentu rozwoju przestrzennego miasta. Nowe opracowanie z 1992 r. obejmuje tylko rysunek planu w skali 1 : 5.000, ideogramy uzbrojenia w skali 1 : 5.000 oraz tekst planu. Opracowania planu dokonano na podstawie ustawy o planowaniu przestrzennym z 12 lipca 1984 r., a plan został zatwierdzony uchwałami Rady Miejskiej w Suwałkach z 10 czerwca 1992 r. i 14 grudnia 1994 r. i ogłoszony w odpowiednich Dziennikach Urzędowych Województwa Suwalskiego. Wprowadzona w życie w dniu 1.1.1995 r. nowa ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, uchwalona przez Sejm w 1994 r., ustalając zupełnie nowe zasady planowania przestrzennego określa ważność opracowanego wcześniej planu do końca 1999 roku, jeśli wcześniej nie zostaną wprowadzone i uchwalone wg ustalonej procedury zmiany do tego planu.

- Ustalenia zawarte w tekście planu podzielone zostały na:
- ustalenia podstawowe dotyczące rozwoju miasta;
- ustalenia planu dotyczące obszaru całego miasta;
- ustalenia dotyczące terenów wyróżnionych na rysunku planu;
- ustalenia dotyczące zasad uzbrojenia miasta (infrastruktury).

Wiodące funkcje miasta określone zostały prawidłowo również w odniesieniu do

obecnym założeniach ustalając w kolejności ważności:

- funkcję administracyjno – usługową w wymiarze ogólnowojejewódzkim;
- funkcję turystyczną wschodniej części województwa suwalskiego;
- funkcję obsługi ruchu granicznego;
- ograniczoną funkcję przemysłową.

Określone ramowo uwarunkowania przestrzennego rozwoju miasta uwzględniają główne cechy oparte na podstawach ekorozwoju i wymagają dalszego rozwinięcia. Ustalenia dotyczące obszaru miasta dzielą w zasadzie cały obszar administracyjny miasta na 10 jednostek strukturalnych przy czym proponowane granice jednostek uwzględniają podział oparty na wydzieleniach naturalnych i komunikacyjnych i tylko w pewnym stopniu podział funkcjonalny. Podział ten jest częściowo dyskusyjny z uwagi na niejednokrotne łączenie w jednostkach funkcji przeciwstawnych. Bezdiskusyjne są tylko wydzielenia dzielnicy śródmiejskiej i niektórych dzielnic mieszkaniowych. Niemniej zastosowany podział strukturalny umożliwia kształtowanie polityki rozwoju przestrzennego miasta co można wyczytać w zapisach dla poszczególnych jednostek.

Opisane w ustaleniach zasady rozwoju infrastruktury społecznej i mieszkalnictwa ulegną dość zasadniczym przekształceniom z uwagi przede wszystkim na zmiany ustrojowe i gospodarcze kraju.

Założone w tekście planu zasady kształtowania układu komunikacyjnego miasta zmierzają do rozwiązania głównego problemu miasta jakim jest przebudowa układu dla eliminacji uciążliwego ruchu tranzytowego, prowadzonego obecnie przez środek miasta.

Określone w tekście planu zasady ochrony i kształtowania środowiska preferują słuszną zasadę wiązania zieleni miejskiej z podmiejskimi terenami otwartymi co wymaga konkretyzacji w koncepcji kształtowania terenów zielonych, przy rozszerzeniu skąpych obecnie powierzchni zieleni miejskiej.

Plansza podstawowa rysunku planu opracowana została w skali 1 : 5.000, autorstwa mgr inż. arch. Jana Urbanowicza. Z uwagi na rozmiary rysunku planu w skali 1 : 5.000 plan z trudem obejmuje obszar w granicach administracyjnych miasta, bez powiązań zewnętrznych z otaczającymi miasto terenami. Stąd też plan nie proponuje żadnych zmian w granicach administracyjnych miasta. Rysunek planu wykreowany został na mapie zastępczej, kompilowanej, ze stanem aktualności na 1980 r. Wzdłuż wschodnich granic miasta oraz fragmentarycznie w części północno–zachodniej określone zostały na rysunku planu granice obszarów chronionego krajobrazu, które nie posiadają bezpośredniego odniesienia w tekście planu. Widoczne są w rysunku planu starania zmierzające do tworzenia ciągów zieleni izolacyjnej i powiązań ekologicznych. Projektowane dolesienia nie uzewnętrznione w legendzie planu wymagają uściślenia. Dopasowywanie ustaleń do wymogów nowej ustawy powodować będzie konieczność licznych zmian uwzględniających interesy lokalne i prawa własności. Z uwagi na

zakładany rozwój funkcji turystycznych, handlowych i kulturowych oraz warunki życia ludności, konieczne będzie radykalne zmniejszenie projektowanych terenów przemysłowo – składowych w południowej części miasta przy silnych ograniczeniach w zakresie zanieczyszczania środowiska. Profil funkcjonalny tych terenów szczególnie w sąsiedztwie zabudowy miejskiej i kompleksu leśnego powinien ulec zmianie na cele handlowo – składowe i usługowo – transportowe z parkingami dla ruchu towarowego tranzytowego. Uporządkowania struktur przestrzennych i ich konkretyzacji wymagać będzie obszar jednostki strukturalnej „H” w części wschodniej miasta. Dużo wielorakich problemów wynikać będzie z konieczności przebudowy układu komunikacyjnego, drogowego miasta tym bardziej, że szereg założeń i ustaleń dotychczasowego planu miejscowego nie jest jednoznacznych w zakresie dróg obwodowych i powiązań miejskich.

Kolejnym analizowanym opracowaniem był miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji śródmieścia miasta Suwałki opracowany w 1988 roku w Zakładzie Planowania Przestrzennego T.U.P. – Pracownia w Białymstoku, przez zespół autorski, z głównymi projektantami: mgr inż. arch. Wiktorem Panfilukiem i mgr inż. arch. Zdzisławem Plichtą. Opracowanie to posiada już właściwie głównie wartość historyczną, z uwagi na nieaktualne założenia programowe i niektóre rozwiązania. Pomimo tego opracowanie zawiera szereg wartościowych elementów, szczególnie w zakresie ochrony środowiska kulturowego co podkreślone zostało również w ustaleniach ostatniego planu ogólnego miasta. Plan szczegółowszy śródmieścia zawiera szeroki zakres materiałów planistycznych obejmujących obok opisu planu rysunki planu w skali 1 : 2.000 i 1 : 1.000, plansze infrastruktury technicznej 1 : 2.000 oraz tekst planu. Przy opracowaniu planu korzystano z opracowanej w Wojewódzkim Biurze Planowania Przestrzennego inwentaryzacji urbanistycznej i mapy struktury władania oraz opracowań studialno – projektowych obejmujących:

- Koncepcję programowo – przestrzenną rewaloryzacji śródmieścia Suwałk, opracowaną przez Pracownię Konserwacji Zabytków – Oddział w Białymstoku w 1983 r., oraz wytyczne konserwatorskie do planu szczegółowego śródmieścia opracowane w Zakładzie Planowania Przestrzennego T.U.P. w Białymstoku w 1987 r., jak też inne bardziej szczegółowe.

Rysunek planu w skali 1 : 2.000 obejmuje cały obszar w zakolu Czarnej Hańczy ograniczony od północy projektowaną arterią komunikacyjną wzdłuż ciągu Sikorskiego – Drewnickiego, odcinając północną część ciężącą do śródmieścia a obejmuje część wschodnią, położoną w zakolu linii kolejowej z funkcją przeważnie przemysłowo – składową odciętą od właściwego śródmieścia arterią komunikacyjną ciągu ulicy Utrata. Plan dość precyzyjnie określa rozwiązania komunikacyjne i strukturę zagospodarowania przestrzennego, łącznie z urządzeniami ciągu zieleni wzdłuż Czarnej Hańczy od strony śródmieścia. Plan określa granice strefy "A" pełnej ochrony konserwatorskiej oraz granice strefy "B" ochrony konserwatorskiej. Pomimo starań precyzyjne określenie terenów ścisłej ochrony konserwatorskiej nasuwa wiele wątpliwości związanych z dzieleniem działek. W opracowanym planie zaznaczono także budynki uznane za zabytkowe. Rysunek planu śródmieścia w skali 1 : 1.000 jest

uszczegółowieniem w dokładniejszej skali ustaleń ze skali 1 : 2.000 dla wyodrębnionej części starego miasta. Poza powtórzeniem w dokładniejszej skali elementów z planu w skali 1 : 2.000 określono też niejednoznacznie zabudowę w formie pierzei, historyczne podziały parcelacyjne do zaznaczenia na elewacjach budynków, wyróżniki przestrzenne, prześwity, bramy i łączniki, podcienia i zasady kształtowania połaci dachowych. Tekst szczegółowego planu zatwierdzonego w końcu 1988 r. zawiera bogaty zakres programowo – informacyjny niezależnie od ustaleń szczegółowych dotyczących terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi. Tekst planu określa szereg podstawowych zasad organizacji przestrzeni z których większość można uznać za nadal aktualną. Dotyczy to szczególnie zachowania wymogów konserwatorskich, koncentracji programu usługowego, wykształcenia systemu ciągów pieszych, placów, zieleni towarzyszącej, eliminacji uciążliwych funkcji i aranżacji architektonicznej przestrzeni publicznej. Ustalenia programowe ulegną zapewne licznym modyfikacjom. W największym stopniu aktualność zachowują ustalenia w zakresie ochrony i rewaloryzacji zespołu staromiejskiego oraz zasad ochrony i kształtowania środowiska.

Plan operacyjny zagospodarowania kwartałów śródmiejskich (Chłodna – Waryńskiego, Krótka – Waryńskiego), był przedmiotem kolejnej analizy. Opracowanie sporządzono w Spółdzielczym Biurze Projektów – "Projekt Suwałki" – główny projektant mgr inż. arch. Andrzej L. Szulc (1992r.). Opracowanie składa się z pięciu tomów z czego tom IV obejmuje elaborat operacyjno – ekonomiczny, a tom V karty ofertowe. Przeprowadzona analiza obejmowała tylko pierwsze części opracowania. Wykonane opracowanie o nietypowym charakterze w skali 1 : 500 posiada charakter planu szczegółowego z formą planu regulacyjnego i elementami planu realizacyjnego i sporządzone zostało w oparciu o starą ustawę o planowaniu przestrzennym. Celem opracowania obejmującego tylko część terenów śródmieścia było znalezienie względnie prawidłowego podziału parcel przy zachowaniu pewnej gradacji wartości kulturowych i historycznych. Koncepcja programowo przestrzenna zawiera szereg założeń zbliżonych do ustaleń nowej ustawy z 1994 r. między innymi obejmujących:

- zasadę respektowania własności, jak i możliwość funkcjonowania planu bez ingerencji nakazów administracyjnych;
- założenia wydzielonej strefy dostępności z ulicy i pasażu pieszego;
- pozostawienie właścicielom terenu określania szczegółowych funkcji terenu przy narzuceniu rygorów architektonicznych dotyczących zabudowy.

Cechą opracowania jest interesująca szczegółowa analiza o szerokim zakresie waloryzacji kulturowo – historyczno – architektonicznej z równoczesną analizą techniczną, funkcjonalną i adaptacyjną. Jest to świetny, niestety tylko fragmentaryczny, materiał pomocniczy dla kształtowania struktur zagospodarowania przestrzennego dla nowych planów miejscowych. Opracowano czytelną formę graficzną odczytywania z rysunku wartości poszczególnych elementów. Czytelność rysunku umniejsza tylko brak elementów geodezyjnych i mała czytelność granic. Brakuje też oceny układu granic własności uwzględniającej wartościowanie zabytkowego układu urbanistycznego. Opracowanie obejmuje waloryzację budynków przeprowadzoną bardzo szczegółowo, a także waloryzację wnętrz mieszkalnych z

oceną odbioru wrażeniowego rozwinięcia elewacyjnego od strony ulicy. Bardzo interesujące są wrażeniowe szkice rysunkowe wybranych detali i fragmentów architektonicznych.

W sumie opracowanie o cennych wartościach metodycznych do wykorzystania przy opracowywaniu nowych planów miejscowych śródmieścia, dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta – mało przydatne, ze względu na różnice skali (1 : 500 w stosunku do 1 : 10.000) i objęcie maleńkiego tylko fragmentu miasta.

W celu określenia zasięgu przeznaczenia terenów zachodnich miasta dla funkcji osadniczych przeanalizowano następujące plany szczegółowe:

- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego budownictwa jednorodzinnego w skali 1 : 1.000 „Zielona Górka I” – zatwierdzony uchwałą MRN nr VIII/38/85 oraz plan „Zielona Górka II” zatwierdzony uchwałą MRN nr VIII/39/85. Oba plany zatwierdzone w 1985 r. określały tereny dla budownictwa jednorodzinnego – wolnostojącego, bliźniaczego i szeregowego na działkach od 700 m² do 2000 m².
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego osiedla rejonu ul. Staszica – zatwierdzony uchwałą MRN nr XXII/ /82/88. Plan ten z 1988 roku, w skali 1 : 1.000 zakładał pojemność osiedla na 670 mieszkańców określając głównie wielkość działek 600 do 600 m².
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego rejonu osiedla Ogrodowej w skali 1 : 1.000 zatwierdzony uchwałą MRN nr V/27/89. Plan ten z 1989 roku zakładał pojemność osiedla na 2430 mieszkańców w tym 570 mieszkańców w budownictwie wielorodzinnym (z treści planu wynika, że zakładano budownictwo szeregowe).

Konieczność przepracowania tych planów wynikać będzie z zakładanych obecnie stref ochronnych ujęć wody oraz odmiennych rozwiązań planistycznych.

W podsumowaniu podkreślić należy znaczne bogactwo materiałów planistycznych i dużą staranność o prawidłowość rozwiązań rozwoju przestrzennego miasta w sferze planistycznej, co wyraźnie wynika z analizowanych materiałów.

2. Analiza zasobów i warunków mieszkaniowych

Zróżnicowanie warunków mieszkaniowych na obszarze miasta pozostaje w ścisłej korelacji ze strukturą wielkości mieszkań, a to z kolei zależy od okresu ich budowy i typu zabudowy (szczegółowe dane w załączonej tabeli 2).

Na podstawie wyników spisu powszechnego w 1988 r. stwierdzono, że udział poszczególnych typów zabudowy mieszkaniowej w Suwałkach przedstawiał się następująco:

Typ zabudowy	Udział zasobów w mieście	Wskaźniki zaspokojenia potrzeb
A. Zabudowa niska 1 – 4 mieszkań	87,5% budynków 22,3% mieszkań 24,7% ludności	73,3m ² /1 mieszkanie 19,3m ² /1 osobę 3,80 osób/1 mieszkanie
B. Zabudowa wielorodzinna typu kamienic czynszowych 5 – 19 mieszkań	6,1% budynków 10,5% mieszkań 8,6% ludności	45,4m ² /1 mieszkanie 16,1m ² /1 osobę 2,83 osoby/1 mieszkanie
C. Zabudowa wielorodzinna typu blokowego 20 – 100 i więcej mieszkań	6,4% budynków 67,2% mieszkań 66,7% ludności	50,2m ² /1 mieszkanie 14,4m ² /1 osobę 3,42 osoby/1 mieszkanie

Charakterystyczny dla Suwałk w 1988 roku był wysoki udział budownictwa wielorodzinnego typu blokowego, o niskiej przeciętnej wielkości mieszkań. W zabudowie tego typu, w 1988 roku znajdowało się 2/3 mieszkań, w których zamieszkiwało 2/3 ludności miasta.

Niewielką przeciętną wielkością mieszkań charakteryzują się także starsze zasoby miasta, wybudowane przed 1970 rokiem, a w szczególności najstarsze, sprzed 1918 roku obejmujące ponad 500 budynków mieszkalnych, w których znajduje się ok. 1900 mieszkań; przeciętna wielkość mieszkań wyliczona dla stanu z 1988 roku wynosiła tu tylko 45,5 m² na 1 mieszkanie. Jednocześnie były to zasoby o najniższym przeciętnym zagęszczeniu – 2,90 osoby na 1 mieszkanie, podczas gdy w skali miasta wskaźnik ten wynosił – 3,44.

Ogółem, w 1988 roku udział mieszkań małych, poniżej 49 m² w mieście wynosił 52,4% zasobów, udział mieszkań dużych, powyżej 90 m² był niewielki tylko 9% mieszkań.

W Suwałkach podobnie jak w innych miastach polskich występuje zjawisko niedostosowania wielkości mieszkań do wielkości gospodarstw domowych. Jest to główne źródło i przyczyna rosnącego popytu na mieszkania, mimo osłabienia trendów rozwoju demograficznego i wygasania migracji wiejskiej do miast. W świetle zaleceń tzw. „karty kolońskiej” sformułowanych w 1957 r. a następnie zweryfikowanych w 1971 roku przez międzynarodowe stowarzyszenia i instytucje, w tym: Komisję Mieszkania Rodzinnego Unii Organizacji Rodzinnych, Komitetu Mieszkalnictwa ONZ, Międzynarodowej Unii Architektów minimalne wymagane powierzchnie mieszkań, stosownie do wielkości rodziny, według standardów europejskich wynoszą^{1/}:

Liczba użytkowników	pow. mieszkania w m ²
---------------------	----------------------------------

^{1/} Komunikat SARP – dodatek 1/3, Warszawa 1972

1	35,5
2	51,0
3	64,5
4	69,9 – 74,5
5	92,0
6	102,0 – 107,0

W warunkach polskich, po uchyleniu normatywu urbanistycznego problem wzorca normatywnego zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych reguluje ustawa o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych z dnia 2 lipca 1994 roku^{2/} Art.42 cytowanej ustawy określa normatywną powierzchnię użytkową lokali mieszkalnych w przeliczeniu na liczbę członków gospodarstwa domowego jako podstawę do przyznawania tzw. dodatków mieszkaniowych przyjmując od 35 m² na 1 osobę, aż do 70 m² na 6 i więcej użytkowników lokalu.

Ocena pojemności zasobów mieszkaniowych Suwałk, wykonana przy uwzględnieniu norm powierzchniowych zalecanych przez „kartę kolońska” i struktury wielkości gospodarstw domowych ze spisu powszechnego 1988 r.^{3/} wykazała następujące zależności:

Wielkość mieszkań	Mieszkania	Ludność	Osób/1 mieszkanie	Chłonność optymalna
do 20 m ²	200	352	1,76	200
20 – 29 m ²	914	1789	1,96	914
30 – 34 m ²	820	1754	2,14	820
Razem:	1934	3895	2,01	1934

mieszkania bardzo małe były przegęszczane 2–krotnie

Wielkość mieszkań	Mieszkania	Ludność	Osób/1 mieszkanie	Chłonność optymalna
35 – 39 m ²	1870	4430	2,37	3740
40 – 49 m ²	4629	14997	3,24	9258
Razem:	6499	19427	2,99	12998

mieszkania małe były przegęszczane o 50%

50 – 59 m ²	2499	9254	3,70	7497
60 – 69 m ²	2442	10020	4,10	7326
Razem:	4941	19274	3,90	14823

przegęszczenie mieszkań średnich wynosiło 30%

70 – 79 m ²	934	4303	4,61	3736
80 – 89 m ²	332	1485	4,47	1328
Razem:	1266	5788	4,57	5064

^{2/} Dz. U. Nr 105, poz. 509

^{3/} / Struktura wielkości gospodarstw domowych ustalana jest tylko podczas spisów powszechnych i w okresach międzyspisowych zjawisko to nie jest opisywane statystycznie.

przegęszczenie mieszkań dużych wynosiło tylko 14%

90 – 109 m ²	870	4140	4,75	4350
Pow.110 m ²	571	2766	4,84	3426
Razem:	1441	6906	4,79	7776

mieszkania bardzo duże były niedogęszczone o 12%

Łączna pojemność zasobów mieszkaniowych Suwałk, obliczona według kryteriów „karty kolońskiej” wynosiła w 1988 roku tylko 42.600 osób, tymczasem zamieszkiwało w nich 55.285 osób, przegęszczenie w skali miasta wynosiło 29,7%.

W latach 1989 – 1996 zrealizowano w mieście ponad 4000 mieszkań o pojemności co najmniej dla 10.000 osób, tymczasem ludność w mieszkaniach wzrosła w tym okresie o 8900 osób. Oznacza to, że w Suwałkach liczba realizowanych mieszkań wyprzedza rozwój demograficzny miasta, zatem mamy już do czynienia ze zjawiskiem rozgęszczania zasobów i podwyższania standardu zamieszkania poprzez budowę mieszkań większych, głównie w zabudowie jednorodzinnej.

Od 1991 roku poprawiła się przeciętna wielkość mieszkań oddawanych do użytku, powyżej 60 m² na 1 mieszkanie, w 1993 roku przeciętna wzrosła nawet powyżej 70 m². Wiąże się to z zahamowaniem rozwoju budownictwa spółdzielczego i wzrostem udziału budownictwa jednorodzinnego, realizowanego ze środków własnych ludności. Ten proces ocenić należy jako niezwykle pozytywny, zasługujący na poparcie ze strony władz miasta jako że prowadzi do równoważenia struktury wielkości mieszkań poprzez wzrost udziału mieszkań dużych.

Tabela 1

M. Suwałki – zasoby i warunki mieszkaniowe w latach 1988 – 96

• • Lp.	Wyszczególnienie:	Lata		Zmiany w latach 1988-96
		1988	1996	
1	2	3	4	5
A.	<u>Zasoby mieszkaniowe</u>			
1.	• Ludność w mieszkaniach	55290	64215	8925
2.	Mieszkania	16081	20130	4049
3.	Pow. użytkowa w tys. m ²	881,8	1142,4	260,6
4.	Liczba gospodarstw domowych	17633	2000	+ 4367
B.	<u>Warunki mieszkaniowe</u>		•	
1.	m ² na 1 osobę	15,9	17,8	+1,9
2.	m ² na 1 mieszkanie	54,8	56,7	+ 1,9
3.	osób na 1 gosp. domowe	3,13	3,06	- 0,07

			(szacunek)	
4.	osób na 1 mieszkanie	3,44	3,19	- 0,25
5.	Mieszkań na 1000 ludności	290	313	+ 23
• C.	Niedobór mieszkań przy założeniu wsk. 100 mieszkań na 100 gospodarstw domowych	- 1552	- 1870 (dane szacunkowe)	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników spisu powszechnego 1988 i informacji Urzędu Statystycznego w Suwałkach

Tabela 2.

M. Suwałki – zróżnicowanie standardów mieszkaniowych – według okresu budowy mieszkań – dane NSP 1988

Lp.	Wyszczególnienie:	Ogółem	Okres budowy mieszkań					
			do 1918- roku	1918- 1944	1945- 1960	1961- 1970	1971- 1978	1979- 1988
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A.	<u>Zasoby mieszkaniowe</u>							
• 1.	• Budynki	3349	524	446	397	433	789	760
2.	Mieszkania	16081	1916	795	661	1708	3742	7259
3.	Izby	57626	5243	2611	2276	5887	14395	27214
4.	Pow. użytkowa w m ²	881809	87088	40360	37824	89220	208355	418962
4.	Ludność w mieszkaniach	55290	5562	2342	2224	• 459 •	• 3206 •	• 6697 •
B.	<u>Standardy mieszkaniowe</u>							
1.	Mieszkania / 1 budynek	4,80	3,66	1,78	1,66	3,94	4,74	9,55
2.	Izby / 1 mieszkanie	3,58	2,74	3,28	3,44	3,45	3,85	3,75
3.	M ² pow. uż. / 1 mieszkanie	154,83	45,45	50,76	57,22	52,24	55,68	57,72
4.	Osób / 1 mieszkanie	3,44	2,90	2,95	3,36	3,20	3,53	3,68
	M ² pow. uż. / 1 osobę	15,9	15,6	17,2	17,0	16,3	15,8	15,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników NSP 1988; publikacje GUS „Ludność warunki mieszkaniowe – M. Suwałki, woj. Suwalskie”, W-wa 1990

3. Ocena wyposażenia usługowego na tle systemu obsługi ludności i możliwości rozwoju funkcji usługowych

1. Zadania samorządu terytorialnego a system obsługi miasta

System obsługi miasta, w tym system obsługi ludności obejmuje szereg urządzeń usługowych realizujących cele publiczne.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r. w art. 13 istotę celów publicznych wykląda w następujący sposób:

..."Zadaniem dla realizacji celów publicznych, w rozumieniu ustawy jest każda działalność państwa lub gminy wynikająca z ustaw, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania i jest finansowana w całości lub części z budżetu państwa i gminy."

Z kolei w świetle art. 7 ustawy o samorządzie terytorialnym zadania własne gminy koncentrują się w szczególności na zadaniach w zakresie:

- ochrony zdrowia
- pomocy społecznej, w tym: ośrodków i zakładów opiekuńczych
- oświaty, w tym: szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych
- kultury, w tym: bibliotek komunalnych i innych placówek upowszechniania kultury
- kultury fizycznej, w tym: terenów i urządzeń rekreacyjnych
- utrzymania gminnych obiektów i terenów sportowych
- utrzymania cmentarzy i targowisk komunalnych
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych
- mieszkalnictwa komunalnego

Zadania własne gminy mieszczą się w kategoriach wyróżnionej dla potrzeb warsztatu planistycznego „podstawowej obsługi mieszkańców” – na poziomie osiedla mieszkaniowego, natomiast zadania administracji państwowej w działach usługowych – w kategoriach „obsługi wyższego rzędu”.

Zadania ponadlokalne, ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb ponadlokalnych i finansowane przez budżet wojewody winny być umieszczone w tzw. wojewódzkim rejestrze zadań rządowych. Wytyczne w sprawie dalszego ich funkcjonowania oraz zamierzeń rozwojowych (lub likwidacyjnych) powinny pochodzić ze szczebla wojewódzkiego.

2. Ocena wyposażenia usługowego miasta

Ocena wyposażenia usługowego miasta obejmuje zarówno ilościowe zaspokojenie

potrzeb społecznych (większość wskaźników zaspokojenia potrzeb przelicza się na 1 lub na 1000 mieszkańców), jak i dostępność do usług, o czym decyduje wielkość zasobów usługowych i ich przestrzenny rozkład w stosunku do miejsc zamieszkania.

W obecnej strukturze przestrzennej Suwałk organizacja usług jest dwuszczeblowa:

- po pierwsze – większość usług zlokalizowana jest w obszarze śródmieścia, które jednocześnie pełni funkcję ośrodka usług ogólnomiejских i podstawowych dla osiedli promieniście otaczających centrum
- po drugie – w skoncentrowanej zabudowie wielorodzinnej na północ od śródmieścia tzw. Osiedla Północ I, II, III zlokalizowano szereg urządzeń podstawowych jako towarzyszących mieszkalnictwu.

Wielkość zaludnienia miasta oraz zwartość jego terenów zainwestowanych nie uzasadniała do tej pory potrzeby kształtowania samodzielnych ośrodków obsługi. Odległość od miejsc zamieszkania do usług pokonywana jest pieszo lub miejskimi liniami autobusowymi. Także zewnętrzne dojazdy do usług, z przyległego obszaru wiejskiego lub z terenu województwa zapewnione są przez komunikację autobusową i kolej.

Wyposażenie miasta w zakresie usług w układzie działowym przedstawia się następująco:

1 W zakresie oświaty i wychowania ^{4/}

W grupie przedszkoli istnieje 10 obiektów o 75 oddziałach i 2005 miejscach, z tego: 1515 miejsc istnieje w oddziałach przyszkolnych przy szkołach podstawowych. Zapewnia to objęcie opieką przedszkolną 45% dzieci w wieku 3–6 lat w mieście, w tym 100% w grupie 6-latków.

W szkolnictwie podstawowym istnieje 11 szkół podstawowych, do których w roku szkolnym 1996/97 uczęszczało 11.243 uczniów. Szkoły te posiadały 286 pomieszczeń do nauczania; na 1 pomieszczenie do nauki przypadało 39 uczniów, na 1 oddział – 29 uczniów. Wszystkie szkoły są bardzo duże, przeciętnie powyżej 1000 uczniów na 1 szkołę. Obiekty szkół nr 1, 2, 3 wybudowane zostały jeszcze w latach 30-tych. W budowie znajduje się 16-oddziałowa szkoła podstawowa nr 11 na osiedlu Północ III o pow. całkowitej 7961 m² i kubaturze 38.593 m³.

Szkolnictwo specjalne podstawowe to 1 szkoła o 17 oddziałach dla 200 uczniów, przeciętnie w klasach jest od 10 do 30 uczniów.

Szkoła Muzyczna I i II stopnia (miejska) ma 34 pomieszczenia i 298 uczniów. Należy przyjąć, że w przyszłości potrzeby budowy nowych placówek oświatowych wystąpią wszędzie tam, gdzie nastąpi intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego rzędu kilku tysięcy nowych mieszkańców w osiedlach oddalonych od centrum miasta.

⁴ / Wykorzystano oprac. Zarządu Miasta pt. Program działań oświatowych na lata 1996-98 materiały na XXVII Sesję Rady Miejskiej

Placówki wychowawcze – 2 ośrodki szkolno-wychowawcze specjalne posiadają 147 miejsc.

2 W zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego

Sieć szkolnictwa średniego w Suwałkach jest dobrze rozbudowana i obejmuje zarówno szkoły publiczne jak i niepubliczne:

- 6 liceów ogólnokształcących o 82 oddziałach dla 2279 uczniów w tym: 4 licea dla młodzieży o 69 oddziałach dla 1928 uczniów
- Zespół Szkół Zawodowych im. K. Brzostowskiego, w którego skład wchodzi: 1 Liceum Zawodowe Krawieckie, 2 Technika Odzieżowe, 2 Technika Mechaniczne, 2 Technik Elektryczne, Technikum Ochrony Środowiska, Technikum Technologii Drewna – w systemie nauczania 3 i 5-letnim
- Zespół Szkół Technicznych obejmujący: Zasadniczą Szkołę Zawodową, 2 Technika Elektryczne, Technikum Telekomunikacyjne, 2 Technika Mechaniczne, Technikum Budowlane, Liceum Zawodowe, Technikum Stolarskie dla Dorosłych – w systemie nauczania: 3, 4 i 5-letnim
- Zespół Szkół Ekonomicznych im. M.. Rataja, obejmujący: Liceum Ekonomiczne, Liceum Handlowe, Liceum Zawodowe, Liceum Księgarskie, Policealne Studium Zawodowe (ekonomiczne)
- Centrum Kształcenia Ustawicznego, obejmujące: Średnie Studium Zawodowe, Policealne Studium Zawodowe, formy kursowe
- Ośrodek szkolno-wychowawczy nr 2 przy ul. Wojska Polskiego, w tym: Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
- Centrum Kształcenia Praktycznego ul. Wylotowa
- Kolegium Nauczycielskie Języka Polskiego
- Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, w systemie dziennym i wieczorowym.

Wszystkie wymienione wyżej placówki oświatowe pozostają w gestii Kuratorium Oświaty. Ponadto w mieście istnieją szkoły średnie publiczne podległe resortowo i szkoły społeczne:

- Zespół Szkół Rolniczych ul. Ogrodowa
- Medyczne Studium Zawodowe ul. Sejneńska
- Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku Oddział w Suwałkach, obejmujący: Technikum Zawodowe, Liceum Ekonomiczne, Technikum Ochrony Środowiska i Policealne Studium Zawodowe
- Zespół Szkół Odzieżowych Sióstr Salezjanek obejmujący Technikum i Zasadniczą Szkołę Odzieżową

W szkołach średnich i policealnych jest 52 oddziały dla 6827 uczniów, w tym: dla młodzieży: 38 oddziałów dla 5516 uczniów. W mieście funkcjonuje 6 internatów o 810 miejscach.

3 W zakresie szkolnictwa policealnego i wyższego

Obok szkół policealnych prowadzonych na bazie szkół średnich m.in. ekonomicznych, medycznych i technicznych istnieją następujące placówki:

- Suwalska Szkoła Biznesu (dla dorosłych)
- Policealne Studium Zawodowe Hotelarstwa i Organizacji Turystyki
- Wyższa Szkoła Służb Społecznych o profilu: przedsiębiorczość prywatna, administracja publiczna, pomoc społeczna
- Akademia Teologii Katolickiej

Rozbudowane funkcje szkolnictwa średniego i policealnego w Suwałkach podnoszą prestiż miasta i świadczą o skali jego zewnętrznego oddziaływania. Funkcje te mogą niestety ulec częściowej likwidacji wraz z utratą funkcji ośrodka wojewódzkiego oraz w wyniku nieuchronnej reformy szkolnictwa zawodowego. Okolicznością sprzyjającą likwidacji niektórych szkół średnich może być niedoskonałość jego bazy lokalowej, ponieważ szkoły mieszczą się w obiektach starych o dużym stopniu zużycia, wymagających remontów. Obecnie szkoły są przegęszczone, często dwukrotnie w stosunku do pierwotnych założeń.

4. W zakresie kultury

Wypożyczenie miasta w placówki upowszechniania kultury obejmuje:

- biblioteki: Wojewódzką Bibliotekę Publiczną, Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką i Bibliotekę Akademicką, 12 filii i punktów bibliotek publicznych
- Muzea: Muzeum Okręgowe, Muzeum Marii Konopnickiej i Muzeum Historii i Tradycji Żołnierzy Suwalszczyzny
- kina: „Bałtyk” i „Scherzo” – razem: 385 miejsc na widowni
- Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki przy ul. Noniewicza 71 wraz z obiektem przy ul. Kościuszki o pow. 464 m²

Wśród zamierzeń przyszłościowych władz miejskich wymienia się ^{5/} potrzebę:

- utworzenia teatru, galerii sztuki
- realizacji imprez artystycznych, w tym: plenerowych i masowych
- odbudowy muszli koncertowej w Parku im. Konstytucji 3 Maja
- budowy amfiteatru w powiązaniu z zespołem wodno-rekreacyjnym „Arkadia”

5. W zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej

Na terenie miasta funkcjonują obecnie 3 zakłady opieki zdrowotnej: Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki, Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej, Samodzielny Publiczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej. Miasto Suwałki obsługuje tylko część województwa suwalskiego, poza tym w województwie istnieje 5 szpitali. W skład ZOZ wchodzi następujące jednostki: 3 Przychodnie Rejonowe, 2 Przychodnie Wojewódzkie (chorób płucnych i sportowa), 1 Szpital Chorób Zakaźnych i Płucnych, 1 Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej, 1 Poradnia Profilaktyki Stomatologicznej i Ortodoncji, 1 Dział Pomocy Doraźnej, Wojewódzki Ośrodek Rehabilitacji.

^{5/} według „Założeń polityki społeczno-gospodarczej oraz kierunków rozwoju miasta 2000+”, oprac. Zarząd Miasta Suwałki, styczeń 1996 r.

W mieście działają:

- szpitale ogólne o 708 miejscach; na 10 tys. obsługiwanej ludności przypada 105,3 łóżek, w rejonie obsługi szpitali zamieszkuje zatem ca 75 tys. osób; baza lokalowa szpitali jest bardzo dobra
- przychodnie rejonowe zlokalizowane są przy ul. Putry, Waryńskiego i Młynarskiego. W związku z tym, że 2 przychodnie zdrowia usytuowane są w północnej części miasta, pozostały obszar obsługuje przychodnia przy ul. Waryńskiego, która jest przychodnią o dużym obciążeniu obsługiwaną ludnością.
- Sieć uzupełniają 3 przychodnie przemysłowej Służby Zdrowia i 9 Specjalistycznych.

Placówki opieki społecznej to:

- Państwowy Dom Pomocy Społecznej przy ul. Pułaskiego 66 – posiada 200 miejsc
- Noclegownia dla bezdomnych przy ul. Sportowej

Rozwój placówek służby zdrowia wiązać należy ze spodziewaną wkrótce reformą służby zdrowia i komercjalizacją usług zdrowotnych. Może to zaowocować potrzebami terenowymi pod budowę małych szpitali prywatnych, ośrodków diagnostyki medycznej, ośrodków rehabilitacji, domów dla przewlekle chorych.

Z punktu widzenia obligatoryjnych zadań gminy wobec mieszkańców niezbędne jest utworzenie: punktu opieki nad matką i dzieckiem, hospicjum - zadania te często realizowane są przy pomocy organizacji religijnych i pozarządowych. Koniecznością w obecnych czasach staje się organizowanie rozszerzonych form opieki społecznej wobec ludzi starszych, chorych, bezradnych, pozbawionych rodziny jako tzw. domy dziennego pobytu, ale także pożądane i wskazane jest organizowanie stałych domów opieki społecznej.

6. W zakresie usług handlu, gastronomii, rzemiosła

Według danych statystycznych w dziale „handel i naprawy” w 1996 roku funkcjonowało w Suwałkach 1465 zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą czyli 36% ogółu tego typu podmiotów gospodarczych. Ponadto w dziale tym zatrudnionych było 1499 osób w grupie podmiotów o zatrudnieniu ponad 5 osób tj. 8% ogółu pracujących w tym sektorze.

W innym miejscu rocznik statystyczny wymienia 901 sklepów o zatrudnieniu 1722 osób; 97,8% sklepów należy do osób prywatnych, pozostałe to sklepy spółdzielcze. Brak jest danych o powierzchni użytkowej handlu, gastronomii, usług naprawczych, co dawałoby podstawę do oceny poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych i nasycenia przestrzeni miejskiej tymi ważnymi funkcjami.

Według planu zagospodarowania przestrzennego śródmieścia w 1987 roku na tym tylko obszarze znajdowało się

- 132 sklepy i 33 kioski o łącznej powierzchni użytkowej 21.090 m²
- 10 zakładów gastronomicznych o powierzchni użytkowej 2300 m², posiadających 670 miejsc konsumenckich

- 6 punktów gastronomicznych o powierzchni użytkowej 336 m², posiadających 126 miejsc do konsumpcji
- lokale usługowe o powierzchni 740 m² ; w innym miejscu określa się powierzchnię lokali usługowych na 4715 m²

Plan zawiera stwierdzenie, że w Śródmieściu zlokalizowane było wówczas 80% lokali gastronomicznych w mieście, prawdopodobnie również wysoki był stopień koncentracji handlu i usług.

Handel, gastronomia i usługi to główne dziedziny działalności rozwijające się na zasadach komercyjnych, należą one również do głównych funkcji centrotwórczych. Struktura handlu i usług jest nadal rozdrobniona. Brak jest dużych supermarketów^{6/} i domów handlowych działających jako obiekty wielofunkcyjne, grupujące także gastronomię i usługi naprawcze.

Powierzchnie sprzedażowe powstałych w ostatnich latach obiektów handlowych takich, jak Kaufland, PLUS i kilka sklepów p.n. Biedronka nie przekraczają 2000 m². Rozwój tego typu form należy wiązać z pojawieniem się kapitału zagranicznego, tworzącego międzynarodową sieć punktów handlowych i gastronomicznych typu Mac Donald, Pizza Hut itp. Miasto powinno przygotować oferty terenowe dla tego typu inwestorów kierując się potrzebą unowocześnienia sieci handlu i usług i koniecznością znaczącego rozwoju tego sektora działalności. Delegację do tego typu działań daje art. 10 ust. 2 pkt. 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami).

Według danych Urzędu Miejskiego w Suwałkach w kwietniu 2008 r. funkcjonowało w Suwałkach 28 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność handlową:

- 1) o powierzchni sprzedaży od 300 m² do 400 m² - 5 podmiotów,*
- 2) od 401 m² do 1000 m² – 13 podmiotów,*
- 3) od 1001 m² do 2000 m² – 7 podmiotów,*
- 4) od 2001 m² do 4400 m² – 3 podmioty.*

Na terenie po dawnym areszcie śledczym powstanie duży obiekt handlowo – rozrywkowo – gastronomiczny. Nie będzie on miał jednak cech takich, jak centra handlowe budowane na obrzeżach miast, w których skupiają się wielkopowierzchniowe sklepy różnych branż. Oprócz funkcji handlowych, na które składać się będą sklepy uznanych marek, zlokalizowanych w pasażu handlowym i delikatesów, obiekt ten pełnić będzie również funkcje usługowe, związane z kulturą. Znajdą tu lokalizację 4 sale kinowe Cinema City ,centrum rozrywki Fantasy Park z kręgielnią, bilardami, grami komputerowymi, placem zabaw dla dzieci, kafejką internetową i dyskoteką oraz ogródek gastronomiczny.

Targowiska miejskie – obecnie istnieją 3 obiekty o łącznej powierzchni 8,4 ha, z tym że targowisko przy ul. Bakalarzewskiej o pow. 4,6 ha ma lokalizację stałą, a targowisko przy ul. Sejneńskiej i na terenach byłej jednostki wojskowej przy ul.

^{6/} w ostatnim roku powstał supermarket TIP przy ul. Pułaskiego-

Świerkowej działają jako targowiska tymczasowe.

Miasto posiada rezerwę terenu pod budowę ~~centrum wystawienniczo – targowego~~ Miejskiego Centrum Usług Publicznych, Kultury i Sportu przy ul. Świerkowej, *obejmujący obszar dawnej jednostki wojskowej*. ~~Program użytkowy obejmować może obok handlu i form wystawienniczych także: hotel, bank, gastronomię, pomieszczenia biurowe, zespół parkingów. Inwestycja, którą żywotnie zainteresowane jest miasto jest wspierana przez Wojewodę i Polsko-Litewską Izbę Gospodarczą jako organizatorów już działających Targów Pogranicza.~~ *Obszar ten położony pomiędzy ulicami Pułaskiego, Świerkową, Jana Pawła II i Brzostowskiego posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z nim, można na tym obszarze realizować obiekty handlowe do 2000 m² powierzchni sprzedażowej, obiekty z zakresu kultury, sportu i rekreacji oraz usług hotelarskich, konferencyjnych, wystawienniczych i targowych.*

7. W zakresie sportu, zieleni i rekreacji mieszkańców

Na terenie miasta znajduje się 14 obiektów i klubów sportowych. Ważniejsze z nich to:

- ośrodek sportu i rekreacji „Arkadia” z otwartym akwenem wodnym
- stadion lekkoatletyczny
- stadion piłki nożnej
- kryte baseny
- korty tenisowe
- Suwalski Klub Badmintona
- Międzyzakładowy Klub Sportowy „Wigry” (ze stadionem)
- Międzyzakładowy Klub Sportowy „Pojezierze”
- Automobil – Klub Suwałki
- Aeroklub Suwałki

Obiekty sportowe usytuowane są poza obszarem śródmieścia, za rzeką Czarną Hańczą, w południowej i zachodniej części miasta. Pozbawiona obiektów sportowych jest północna, intensywnie zagospodarowana część miasta, gdzie mieszka obecnie przeważająca część ludności.

Tereny zieleni urządzonej – to 2 niewielkie parki miejskie: Plac Konstytucji 3 Maja i Plac Marii Konopnickiej, zlokalizowane na obszarze historycznych rynków miejskich. Wg danych statystycznych w mieście istnieje 5 parków wypoczynkowo-spacerowych o powierzchni 20,9 ha, co daje wskaźnik 3,10 m² na 1 mieszkańca. Są to obiekty komunalne. Oprócz tego istnieje 6 zieleńców osiedlowych komunalnych o pow. 4,1 ha, co daje wskaźnik 0,61 m² na 1 mieszkańca.

Wyposażenie miasta w tereny zieleni, urządzonej i rekreacji jest ubogie. Świadomość tego faktu posiadają władze miejskie, które w swoich zamierzeniach na przyszłość przewidują:

a) w odniesieniu do obiektów i terenów sportowych

- poszerzenie programu zespołu „Arkadia” o nowe obiekty m.in. amfiteatr, kryte lodowisko i korty tenisowe, obiekty związane z obsługą plaży, centrum informacji

turystycznej, parking z obsługą caravaningu,

– utworzenie osiedlowych terenów sportowo-rekreacyjnych, urządzenie boisk do gier i ćwiczeń, placów zabaw, ścieżek zdrowia

b) w odniesieniu do terenów zieleni urządzonej

– wyznaczenie i urządzenie w dolinie rzeki Czarna Hańcza, ciągów pieszych i rowerowych, wyposażenie w proste urządzenia rekreacyjne i sportowe, urządzenie placów zabaw

– urządzenie rekreacyjnych miejskich parków leśnych, na terenach lasów suwalskiego i szwajcarskiego, znajdujących się w granicach miasta i mających charakter lasów ochronnych

– utworzenie zespołu rekreacyjnego na bazie terenów kolejowych

– ~~zagospodarowanie terenów nadleśnictwa przy ul. Wojska Polskiego na potrzeby rekreacyjne~~, utworzenie ciągów spacerowych pieszych, rowerowych, urządzenie placów zabaw

– zagospodarowanie terenów powyroboiskowych na cele rekreacyjne

Docelowo zamierza się powiązać istniejącą i projektowaną zielenią miejską z podmiejskimi terenami otwartymi. Wymagać to będzie dolesienia wschodniej dzielnicy miasta i zagospodarowania jez. Krzywego jako kąpieliska miejskiego. Obecnie, po likwidacji Zakładu Zieleni Miejskiej brak jest jednostki zarządzającej.

Cmentarze – na terenie miasta znajduje się 10 cmentarzy, zlokalizowanych w 5 miejscach. Cmentarz Komunalny o pow. 8,2 ha zlokalizowany jest przy ul. ~~Bakałarskiej~~ **Reja**. Cmentarz wymaga powiększenia. Niezagospodarowany teren przed cmentarzem przeznaczony jest pod budowę drogi dojazdowej i parkingu oraz domu pogrzebowego.

Ogrody działkowe na obszarze miasta występują 3 kompleksy ogrodów działkowych o łącznej powierzchni 94 ha.

4. Analiza obsługi komunikacyjnej miasta - charakterystyka i ocena stanu istniejącego systemu transportowego w mieście Suwałki.

1. Układy komunikacyjne – powiązania zewnętrzne

Na istniejący, zewnętrzny system transportowy składają się trzy rodzaje powiązań:

- drogowe
- kolejowe
- autobusowe

Drogi

~~Powiązania zewnętrzne miasta i jego obsługę drogową zapewnia sieć dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych.~~

~~Do miasta Suwałk schodzi się promieniście sześć dróg krajowych (wg Monitora~~

Polskiego 3/86):

- droga krajowa międzyregionalna nr 19 relacji granica Państwa – Szypliszki – Suwałki – Augustów – Białystok – Bielsk Podlaski – Siemiatycze – Kock – Lubartów – Lublin – Kraśnik – Rzeszów;
- droga krajowa regionalna nr 652 Kowale Oleckie – Suwałki
- droga krajowa regionalna nr 653 Sedranki – Bakalarzewo – Suwałki
- droga krajowa regionalna nr 654 Olecko – Raczki – Suwałki
- droga krajowa regionalna nr 658 Rutka Tartak – Suwałki
- droga krajowa regionalna nr 660 Suwałki – Sejny – Ogrodniki – granice Państwa

Powyższe drogi w przebiegu zamiejskim charakteryzują się następującymi danymi:

- droga nr 19 – najważniejsza w mieście przelotowa droga krajowa jest III klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej. północno – wschodni wlot za miastem posiada jezdnię szerokości 7,0 m, natomiast południowy wylot jezdnię szerokości także 7,0 m oraz utwardzone pobocza po 2,5 m;
- droga nr 652 jest V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni poza miastem zmiennej 5,0 m do 5,5 m;
- droga nr 653 jest IV klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni poza miastem 6,0 m;
- droga nr 654 jest także IV klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni poza miastem również szerokości 6,0 m;
- droga nr 658 jest V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni poza miastem 5,5 m;
- droga nr 660 jest IV klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni poza miastem 6,0 m.

Uzupełnieniem sieci dróg krajowych jest sieć poza miejskich dróg wojewódzkich. Według Dziennika Ustaw 30/86 zał. nr 18 do miasta Suwałki schodzi się pięć dróg wojewódzkich:

- droga nr 40710 Suwałki – Potasznia – Okrągłe – Jeleniewo, V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni 5,5 m.
- droga nr 40729 Suwałki – Płociczno, V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni 5,5 m.
- droga nr 40731 Suwałki – Sobolewo, V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej, została przekazana do Wojewódzkiej Dyrekcji Dróg Miejskich w Suwałkach, ponieważ w całości leży w obrębie miasta.
- droga nr 40734 Suwałki – Mała Huta – Stary Folwark, V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni 5,0 m.
- droga nr 40735 Suwałki – Okuniowiec – Kaletnik, V klasy technicznej o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni 5,0 m.

Klasyfikacja dróg

Na podstawie § 4 ust. 4 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 lutego 2000 r. w sprawie numeracji i ewidencji dróg (Dz. U. nr 32, poz. 393 Generalny Dyrektor Dróg Publicznych Zarządzeniem nr 6 z dnia 09 maja 2000 r. nadał numer 8 drodze krajowej o następującym przebiegu:

- Granica Państwa – Kudowa Zdrój – Wrocław – Warszawa – Białystok – Augustów – Suwałki – Budzisko – Granica Państwa.

Poprzedni numer dla wyżej wymienionego przebiegu dotyczył drogi krajowej nr 19. Droga krajowa nr „8” klasa techniczna „GP” o ww. przebiegu w mieście Augustów przecina się z drogą krajową nr 16 o przebiegu: Dolna Grupa – Grudziądz – Iława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Ełk – Augustów – Pomorze – Poćkuny – Ogrodniki - Granica Państwa oraz drogą krajową nr 61 Augustów - Łomża. W miejscowości Białystok przecina się z drogą nr 19 o przebiegu: Granica Państwa-Kuźnica Białostocka – Białystok – Siemiatycze - Międzyrzec Podlaski – Kock – Lubartów – Lublin – Kraśnik - Janów Lubelski – Nisko - Sokołów Małopolski - Rzeszów.

Na tej samej podstawie Generalny Dyrektor Dróg Publicznych Zarządzeniem nr 10 z dnia 22 sierpnia 2000 r. nadał następujące numery drogom wojewódzkim o przebiegu jak niżej:

- 652: Kowale Oleckie – Suwałki, klasa techniczna „Z”. Poprzedni nr dla wyżej wymienionego przebiegi dotyczył drogi krajowej nr 652.
- 653: Sedranki – Bakałarzewo – Suwałki – Sejny – Poćkuny, klasa techniczna „G”. Poprzedni nr dla wyżej wymienionego przebiegi dotyczył dróg krajowych nr 653 i nr 660.
- 655: Kąp – Wydminy – Olecko – Raczek – Suwałki – Rutka Tartak, klasa techniczna „Z”. Poprzedni nr dla wyżej wymienionego przebiegi dotyczył dróg krajowych nr 654 i 658.

Uzupełnieniem sieci dróg krajowych i wojewódzkich jest sieć pozamiejskich dróg powiatowych, łączących sąsiednie powiaty i gminy, które ustalił Zarząd Województwa Podlaskiego Uchwałą nr 21/144/03 z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie nadania numerów dla dróg powiatowych na terenie województwa podlaskiego. Do miasta Suwałki schodzi się sześć dróg powiatowych:

- droga nr 1134B Suwałki - Potasznia - Okrągłe - Jeleniewo,
- droga nr 1142B Suwałki (od drogi 1134B) – Biała Woda – Żywa Woda – (do drogi 1134B) Suwałki,
- droga nr 1148B Suwałki – Płociczno – Dubowo – Poddubówek,,
- droga nr 1149B Suwałki - Płociczno,
- droga nr 1151B Suwałki - Sobolewo,
- droga nr 1152B Suwałki - Mała Huta - Stary Folwark,
- droga nr 1153B Suwałki - Okuniowiec - Kaletnik,

Stan techniczny oraz funkcjonalny układu komunikacyjnego miasta na lata 2005-2006.

W granicach administracyjnych miasta przebiegają drogi (ulice) wszystkich kategorii tj.:

- krajowa (nr 8 E-67) - o długości w granicach miasta 12,9 km
- wojewódzkie (652, 653, 655) - o łącznej długości w granicach miasta 24,0 km
- powiatowe - o łącznej długości w granicach miasta 58,9 km
- gminne - o łącznej długości w granicach miasta 88,5 km
- wewnętrzne - o łącznej długości w granicach miasta 56,2 km

Ponadto obszar uzupełnia sieć dróg niepublicznych obsługujących osiedla mieszkaniowe.

Obciążenie sieci drogowej

Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych przeprowadza co pięć lat pomiary ruchu drogowego wyłącznie na drogach krajowych. Wobec tego analiza obciążeń sieci drogowej ogranicza się tylko do tych dróg, w ich przebiegach zamiejskich. Ostatni pomiar natężeń ruchu został przeprowadzony w roku 1995.

Rzecz oczywista, że główny ruch samochodowy skupia się na drogach krajowych. W powyższej tabeli zostały podane wyniki średniorocznego ruchu dobowego.

DROGA		Suma pojazdów rzeczywistych na dobę w obu kierunkach	STRUKTURA RUCHU w %			
Nr	RELACJE		samochody osobowe	samochody ciężarowe	autobusy	inne
19	Suwałki - Szypliszki - granica	1600	63	25	2	10
19	Suwałki - Augustów	3500	56	28	3	13
652	Suwałki - Kowale Oleckie	450	70	9	4	17
653	Suwałki - Sedranki	1800	76	10	3	11
654	Suwałki - Raczki Olecko	900	78	7	5	10
658	Suwałki - Rutka Tartak	1200	78	5	4	13
660	Suwałki - Sejny - Ogrodniki	2100	74	8	4	14

Analiza danych w tabeli wykazuje, że w 1995 roku największe wartości obciążenia ruchem dobowym występują na drogach:

- Suwałki - Augustów (nr 19)
- Suwałki - Sejny - Ogrodniki (nr 660)
- Suwałki - Sedranki (nr 653)
- Suwałki - Szypliszki - granica (nr 19)

Wskaźniki wzrostu ruchu, podane przez Generalną Dyrekcję Dróg Publicznych za lata 1990 - 1995 kształtują się następująco:

DROGA		WSKAŹNIK WZROSTU RUCHU
Nr	RELACJA	

19	Suwałki – Szypliszki – granica Państwa	1,8
19	Suwałki – Augustów	1,0 – 1,4
652	Suwałki – Kowale Oleckie	1,8
653	Suwałki – Sedranki	1,4 – 1,8
654	Suwałki – Raczki – Olecko	1,4 – 1,8
668	Suwałki – Rutka Tartak	1,4 – 1,8
660	Suwałki – Sejny – Ogrodniki – granica Państwa	1,4 – 1,8

Znaczący jest wzrost ruchu na drodze nr 19 do Szypliszek i granicy Państwa, który wynika z otwartego międzynarodowego przejścia granicznego z Litwą (tylko dla pojazdów ciężarowych). Również na trasie do Olecka (droga 652) duży wzrost ruchu wynika z aktywizacji województw północnych w ruchu zagranicznym. Dokonano również pomiaru średniego ruchu dobowego pojazdów z rejestracją zagraniczną na drogach międzyregionalnych w roku 1995. Na trasie Suwałki – Szypliszki – granica Państwa – odnotowano 373 pojazdy co stanowi 24 % wszystkich pojazdów.

Sezonowe wahania ruchu nie uwidaczniają się w sposób wyraźny i mają niewielki wpływ na ogólną wielkość ruchu, na którą wpływają przede wszystkim tranzytowy ruch zagraniczny oraz docelowy ruch do siedziby władz wojewódzkich.

Obciążenie sieci drogowej w latach 2005-2006

Droga krajowa nr „8” obsługująca ruch ciężarowy do przejścia granicznego w Budzisku w swoim obecnym przebiegu, co prawda omija zabytkową część miasta, tj. ul. Kościuszki, ale przecina centralnie największe osiedla mieszkaniowe Suwałk tj. os. PÓŁNOC oraz os. ŚRÓDMIEŚCIE, co wpływa na wzrost statystyk wypadkowości oraz wzrost poziomu hałasu. Ilość odprawianych na przejściu granicznym w Budzisku pojazdów ciężarowych w roku 2005 i 2006 stanowiło aż 75% ogółu odprawianych pojazdów ciężarowych na wszystkich przejściach granicznych województwa podlaskiego. Powyższe dane wskazują na rolę „Via Baltica” dla międzynarodowego ruchu towarowego, która już na obecnym poziomie ruchu na swoim północnym odcinku przejmuje ok. 2860 pojazdów ciężarowych na dobę.

Analizując liczbę mieszkańców zamieszkujących poszczególne dzielnice należy wyróżnić trzy podobszary:

- Centrum (dzielnice: śródmieście,, Osiedle I, Osiedle II, Os. Polna) liczące ok. 21 tys. mieszkańców,
- Północ (Os. Północ I, Os. Północ II, Os. Kolejowe, Os. Jaćwingów, Os. Staszica) liczące ok. 39 tys. mieszkańców,
- Południe (Os. Hańcza, Os. Powstańców Wielkopolskich, Os. Piastowskie, Os. Buczka) liczące ok. 5 tys. mieszkańców.

Kierunkiem głównych przemieszczeń komunikacyjnych mieszkańców jest droga z domu do zakładów pracy oraz szkół i droga powrotna. Lokalizacja zakładów pracy i szkół,

szczególnie ponad podstawowych, jest w obszarze wschodnim (ul. Sejneńska) oraz południowym (ul. Kościuszki, ul. Noniewicza, ul. W. Polskiego). To powoduje duże natężenie ruchu w godzinach szczytu na ul. Pułaskiego, Utrata, Reja, Noniewicza, Kościuszki i Sejneńskiej.

W mieście wg danych uzyskanych w Wydziale komunikacji Urzędu Miejskiego, na dzień 31.12.2007 r. zarejestrowanych jest ok. 22 860 pojazdów w tym ciężarowych ok. 3740. Pomiar ruchu na sieci dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych w granicach administracyjnych miasta Suwałki został wykonany w 2005 roku na podstawie „Wytocznych organizacji i przeprowadzania Generalnego Pomiaru Ruchu w 2005 roku na drogach krajowych” opracowanych przez „Transprojekt Warszawa” i zatwierdzonych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Na podstawie wyników określono następujące parametry ruchu takie jak rodzajowa struktura ruchu, wskaźniki ruchu drogowego, liczba osi obliczeniowych 100 KN, kategorie ruchu.

Średni Dobowy Ruch w 2005 w m. Suwałki

Numer drogi	Lokalizacja	Pojazdy samochod. ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
			Motocykle	Sam. osob. Mikrobusy	Lekkie sam. cięż. (dostawcze)	Samochody ciężarowe		Autobusy	Ciężniki rolnicze
						bez przyczep	z przyczep.		
		SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR
8	ul. Wojska Polskiego	9164	37	4691	770	477	3061	119	9
8	ul. Utrata	23177	70	17846	1228	510	3083	394	46
8	ul. Pułaskiego	18428	74	14080	995	276	2727	258	18
8	ul. Pułaskiego	7489	30	4044	457	255	2606	90	7
652	ul. 23 Października	3210	10	2563	247	205	96	67	22
652	ul. Sikorskiego	4984	25	4047	389	244	219	35	25
653	ul. Bakalarzewska	4071	20	3343	375	126	134	57	16
653	ul. Mickiewicza	6250	38	5535	444	88	19	113	143
653	ul. Dwernickiego	9973	70	8746	608	170	120	229	30
653	ul. Sejneńska	8536	34	7068	871	145	205	196	17
653	ul. Sejneńska	4810	24	4063	279	87	260	87	10
653	ul. Buczka	3710	15	3183	237	104	78	74	19
653	ul. Buczka	4975	20	4437	264	119	55	75	5
653	ul. Kościuszki	13011	52	11697	781	169	13	286	13
653	ul. Reja	15139	45	14095	575	136	76	182	30
653	ul. Reja	3216	16	2881	132	93	42	42	10
1014	ul. Wojska Polskiego	8473	34	7489	568	144	68	153	17
1149	ul. Utrata	1726	14	1408	90	100	95	16	9
1153	ul. Północna	2059	8	1837	111	54	23	16	10

Rodzajowa struktura ruchu w 2005 w m. Suwałki

Numer drogi	Lokalizacja	Pojazdy samochod. ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych w procentach						
			Motocykle	Sam. osob. Mikrobusy	Lekkie sam. cięż. (dostawcze)	Samochody ciężarowe		Autobusy	Ciężniki rolnicze
						bez przyczep	z przyczep.		
		SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR	SDR
8	ul. Wojska Polskiego	100	0,4	51,2	8,4	5,2	33,4	1,3	0,1
8	ul. Utrata	100	0,3	77,0	5,3	2,2	13,3	1,7	0,2
8	ul. Pułaskiego	100	0,4	76,4	5,4	1,5	14,8	1,4	0,1
8	ul. Pułaskiego	100	0,4	54,0	6,1	3,4	34,8	1,2	0,1
652	ul. 23 Października	100	0,3	79,8	7,7	6,4	3,0	2,1	0,7
652	ul. Sikorskiego	100	0,5	81,2	7,8	4,9	4,4	0,7	0,5
653	ul. Bakalarzewska	100	0,5	82,1	9,2	3,1	3,3	1,4	0,4
653	ul. Mickiewicza	100	0,6	88,6	7,1	1,4	0,3	1,8	0,2
653	ul. Dwernickiego	100	0,7	87,7	6,1	1,7	1,2	2,3	0,3
653	ul. Sejneńska	100	0,4	82,8	10,2	1,7	2,4	2,3	0,2
653	ul. Sejneńska	100	0,5	84,5	5,8	1,8	5,4	1,8	0,2
653	ul. Buczka	100	0,4	85,8	6,4	2,8	2,1	2,0	0,5

653	ul. Buczka	100	0,4	89,2	5,3	2,4	1,1	1,5	0,1
653	ul. Kościuszki	100	0,4	89,9	6,0	1,3	0,1	2,2	0,1
653	ul. Reja	100	0,3	93,1	3,8	0,9	0,5	1,2	0,2
653	ul. Reja	100	0,5	89,6	4,1	2,9	1,3	1,3	0,3
1014	ul. Wojska Polskiego	100	0,4	88,4	6,7	1,7	0,8	1,8	0,2
1149	ul. Utrata	100	0,8	81,3	5,2	5,8	5,5	0,9	0,5
1153	ul. Północna	100	0,4	89,2	5,4	2,6	1,1	0,8	0,5

Parametry ruchu drogowego w 2005 w m. Suwałki

Numer drogi	Lokalizacja	Wskaźniki ruchu				Liczba osi obliczeniowych (100 KN) na dobę na pas obliczeniowy L	Kategoria ruchu
		nocnego	niedzielnego	wakacyjnego	zimowego		
8	ul. Wojska Polskiego	0,16	0,72	1,12	0,86	1967	KR5
8	ul. Utrata	0,10	0,53	1,09	0,88	2064	KR6
8	ul. Pułaskiego	0,10	0,56	1,02	0,86	1789	KR5
8	ul. Pułaskiego	0,17	0,74	1,11	0,82	1663	KR5
652	ul. 23 Października	0,07	0,85	0,97	0,62	91	KR3
652	ul. Sikorskiego	0,06	0,63	0,65	0,66	160	KR3
653	ul. Bakalarzewska	0,08	0,87	1,12	0,80	107	KR3
653	ul. Mickiewicza	0,02	0,60	1,72	1,22	50	KR2
653	ul. Dwernickiego	0,04	0,46	0,92	0,81	152	KR3
653	ul. Sejneńska	0,05	0,39	0,96	0,86	194	KR3
653	ul. Sejneńska	0,06	0,85	1,33	0,76	192	KR3
653	ul. Buczka	0,08	0,58	0,98	0,79	76	KR3
653	ul. Buczka	0,07	0,55	1,05	0,79	63	KR2
653	ul. Kościuszki	0,06	0,57	1,08	0,85	102	KR3
653	ul. Reja	0,05	0,66	0,94	0,94	109	KR3
653	ul. Reja	0,05	1,02	1,17	0,65	44	KR2
1014	ul. Wojska Polskiego	0,06	0,55	0,95	0,82	96	KR3
1149	ul. Utrata	0,04	1,00	1,65	0,49	69	KR2
1153	ul. Północna	0,05	0,67	1,13	0,57	22	KR2

Zanotowano znaczące różnice w obciążeniu poszczególnych odcinków sieci drogowej. Największy SDR w 2005 r., powyżej 12000 poj./dobę zanotowano na następujących odcinkach:

- droga krajowa nr 8 (ul. Utrata) SDR = 23177 poj./dobę,
- droga krajowa nr 8 (ul. Pułaskiego) SDR = 18428 poj./dobę,
- droga wojewódzka nr 655 (ul. Reja) SDR = 15139 poj./dobę,
- droga wojewódzka nr 655 (ul. Kościuszki) SDR = 13011 poj./dobę,

Najmniejszy SDR, poniżej 2500 poj./dobę zarejestrowano na drogach:

- droga powiatowa nr 1149 (ul. Utrata) SDR = 1726 poj./dobę,
- droga powiatowa nr 1153 (ul. Północna) SDR = 2059 poj./dobę,

Należy stwierdzić, że na drogach w mieście Suwałki (z wyjątkiem przejścia przez miasto drogi krajowej nr 8) zdecydowanie przeważał w 2005 roku ruch samochodów osobowych, których udział w ruchu stanowił ponad 80 %. Udział ruchu samochodów ciężarowych był stosunkowo niski i na ogół nie przekraczał 10 %.

Zdecydowanie odmienne warunki występują na odcinku przejścia przez miasto drogi krajowej nr 8. Na wszystkich analizowanych odcinkach tej drogi występuje bardzo duży ruch tranzytowy do przejścia granicznego w Budzisku samochodów ciężarowych, wśród których największy udział mają samochody ciężarowe z przyczepami i ciągniki siodłowe z naczepami. Ruch tych pojazdów bardzo

niekorzystnie wpływa na warunki i bezpieczeństwo ruchu oraz powoduje szybkie niszczenie nawierzchni dróg. Na podstawie wyników z Generalnego Pomiaru Ruchu na odcinkach wlotowych drogi nr 8 do Suwałk należy stwierdzić, że otworzenie granicy z Litwą wywołało bardzo znaczny wzrost ruchu w tym rejonie. Wskaźniki wzrostu ruchu ogółem w latach 2000-2005 na tych odcinkach były następujące:

- droga nr 8 odcinek Olszynka – Suwałki - 1,52
- droga nr 8 odcinek Suwałki - Szypliszki - 2,00

W przypadku samochodów ciężarowych wzrosty ruchu były także bardzo duże i wynosiły:

- droga nr 8 odcinek Olszynka – Suwałki - 1,98
- droga nr 8 odcinek Suwałki - Szypliszki - 1,67

W obu przypadkach wskaźniki wzrostu ruchu były znacznie większe od średnich krajowych. Największy wskaźnik uciążliwego dla mieszkańców ruchu nocnego, wahający się w granicach od 10 do 17% występuje na odcinkach przejścia drogi krajowej przez miasto. Na pozostałych odcinkach ruch nocny stanowi średnio od 2 do 8% ruchu dobowego. Na odcinkach przejścia drogi krajowej przez miasto występuje również zdecydowanie największa liczba osi obliczeniowych 100 KN decydująca o kategorii ruchu.

Wnioski:

~~Najważniejszą rolę w obsłudze zewnętrznej miasta odgrywa międzyregionalna droga krajowa nr 19 (granica - Szypliszki - Augustów - Białystok - Lublin - Rzeszów). Również duże znaczenie mają drogi krajowe regionalne:~~

- ~~■ nr 660 Suwałki – Sejny – Ogrodniki – granica~~
- ~~■ nr 653 Suwałki – Sedranki – Olecko~~

~~Czynniki ruchotwórcze dla miasta to:~~

- ~~■ (znaczny ruch regionalny do stolicy województwa~~
- ~~■ tranzytowy ruch do jedynych dwóch przejść granicznych polsko - litewskich przejście w Szypliszkach wyłącznie dla samochodów ciężarowych, przejście w Ogródnikach wyłącznie dla ruchu osobowego).~~

Istniejący układ komunikacyjny miasta, wpisuje się w większości w ściśle zabudowany układ urbanistyczny i wymaga pewnego uporządkowania organizacyjnego, korekt skrzyżowań oraz przebiegu niektórych odcinków tras. Nerozwieszony i pilny do załatwienia jest uciążliwy zewnętrzny ruch tranzytowy, obecnie przebiegający przez miasto i wynoszący obecnie ok. 6 tys. samochodów na dobę.

Problem wyeliminowania go na obrzeże miasta staje się zadaniem pierwszoplanowym. W tym celu nieodzowna staje się konieczność realizacji obwodnicy po zachodnim i

północnym obrzeżu miasta po planowanym przebiegu drogi ekspresowej Via Baltica wraz ze skomunikowaniem połączeń wschód-zachód.

Wyniki pomiarów ruchu przeprowadzonego w 2005 roku wskazują jednoznacznie, że najgorsze warunki ruchu występują na odcinkach przejścia drogi krajowej nr 8 przez miasto. Decyduje o tym bardzo duży tranzytowy ruch pojazdów ciężkich jadących w kierunku Budziska. Jedynym rozwiązaniem umożliwiającym poprawę warunków i stanu bezpieczeństwa ruchu jest wybudowanie obwodnicy miasta Suwałk w ciągu drogi nr 8.

W rozumieniu przepisów o drogach publicznych drogi zaliczone do określonej kategorii powinny mieć parametry techniczne i użytkowe odpowiadające następującym klasom dróg:

- 1) drogi krajowe – klasy A,S,GP i wyjątkowo G,*
- 2) drogi wojewódzkie- klasy G,Z i wyjątkowo GP,*
- 3) drogi powiatowe- klasy G,Z i wyjątkowo klasy L*
- 4) drogi gminne- klasy L,D i wyjątkowo klasy Z.*

Parametry techniczne i użytkowe dróg publicznych zostały określone Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.”

Analizując istniejący stan dróg jednoznacznie należy stwierdzić, że nie spełniają one warunków określonych w/w rozporządzeniem. Drogi o znaczeniu ponad lokalnym (krajowe, wojewódzkie) przebiegające przez miasto wymagają nowego usytuowania ze względu na brak możliwości rozbudowy już istniejących i dostosowania ich do wymogów technicznych z tytułu zagospodarowania przyległych terenów. Dlatego też należy zarezerwować tereny pod budowę nowych ciągów komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym poza terenami zabudowy, biorąc pod uwagę wzrost ruchu w ciągu ostatnich 5 lat szczególnie na drodze krajowej nr 8 ok.54% a na drogach wojewódzkich ok.28%

Transport kolejowy

~~Województwo suwalskie, a szczególnie jego północno-wschodnia część~~ *Północno – wschodnia część województwa podlaskiego* jest ~~wyposażone~~ *wyposażona* w stosunkowo rzadką sieć kolejową. Do ~~miasta~~ *Suwałk* schodzą się trzy linie kolejowe, wszystkie jednotorowe, nie zelektryfikowane.

- ~~Najważniejsza linia relacji Sokółka - Augustów - Suwałki, znaczenia pierwszorzędnego. daje bezpośrednie połączenie z Białymstokiem, Warszawą, Łodzią i w sezonie z Gliwicami. Na linii kursują pociągi pociągów pociągów pociągów (7 par na dobę);~~
- ~~Linia znaczenia drugorzędного Suwałki - Olecko - (Elk). kursują obecnie jedynie~~

~~dwie pary pociągów osobowych dziennie (do Elku). Jest ona mało wykorzystana;~~

~~▪ Linia Suwałki - Trakiszki (ŚEŚTOKAI - Litwa). – zakwalifikowana jako znaczenia miejscowego. Kursują po niej dwie pary pociągów do Trakiszek oraz jedna para relacji Warszawa – ŚEŚTOKAI (Litwa).~~

Jedyna czołowa stacja kolejowa, osobowo - towarowa, położona jest dogodnie w pobliżu śródmieścia i w bezpośrednim sąsiedztwie dworca autobusowego linii zamiejscowych (PKS).

Trakcja kolejowa odgrywa znikome znaczenie w obsłudze ruchu regionalnego. Tylko linia Suwałki - Augustów - Sokółka obsługuje przewozy głównie dalekiego i średniego zasięgu.

Należy rozważyć rozbudowę istniejącej linii kolejowej i przystosowanie jej do potrzeb szybkiej kolei (Rail Baltica) po starym przebiegu Białystok – Sokółka – Augustów – Suwałki – Szestokai (Litwa) lub przeprowadzenie jej trasą omijającą Augustów. Trasa ta pokrywałaby się z istniejącym przebiegiem: Białystok – Ełk – Olecko- Suwałki – Szestokai (Litwa).

Transport kolejowy – stan techniczny infrastruktury kolejowej – dane na grudzień 2007 r.

Pociągi pasażerskie (osobowe i pośpieszne) obsługiwane przez stację kolejową Suwałki:

- Suwałki – Białystok	7 par pociągów,
- Suwałki – Warszawa	4 pary pociągów,
- Suwałki – Ełk	3 pary pociągów,
- Suwałki – Gliwice p. Ełk	1 para pociągów,
- Suwałki – Kraków	1 para pociągów,
- Suwałki – Łódź Fabryczna	1 para pociągów,
- Suwałki – Szestokaj	1 para pociągów,
- Suwałki – Szczecin p. Ełk/Olsztyn	1 para pociągów,
- Suwałki – Wrocław	1 para pociągów,
- Suwałki – Wrocław p. Ełk	1 para pociągów,
- Linia Sokółka-Suwałki-Trakiszki-Granica Państwa, która leży w I europejskim korytarzu Transportowym, jest jednotorowa o nawierzchni typu średniego , stan techniczny określany jako dobry jednak parametry techniczne pozwalają na $V_{max} - 90\text{km/h}$ na odcinku Dąbrowa Białostocka-Suwałki i $V_{max} - 60\text{km/h}$ na odcinku Suwałki-Trakiszki*
- Linia Olecko-Suwałki, jest jednotorowa, nawierzchnia typu średniego $V_{max} - 50\text{km/h}$,stan techniczny określony poniżej dobrego, od 1996r. zawieszony ruch osobowy i ponownie od czerwca 2007 wznowiono kursowanie pociągu pasażerskiego w relacji Suwałki – Olecko – Ełk – Olsztyn – Poznań – Wrocław oraz Suwałki – Olecko – Ełk – Olsztyn – Szczecin.*

- *Dworzec kolejowy jest w złym stanie technicznym.*

Komunikacja autobusowa (PKS)

Powiązanie Suwałk komunikacją PKS ogranicza się w zasadzie do powiązań o bliskim i regionalnym zasięgu, natomiast ilość połączeń i ich kierunków jest duża, zwiększająca się nieco w sezonie. Nie wyklucza to kursowania linii dalekobieżnych do ważniejszych regionów kraju (np.: do Warszawy, Gdańska).

W roku 1997 oddany został do użytku ~~nowoczesny~~ dworzec pasażerski z obszernymi placami manewrowymi, postojowymi i peronami przyjazdowo-odjazdowymi, zlokalizowany blisko śródmieścia oraz w sąsiedztwie dworca kolejowego. Pozwoliło to na likwidację dotychczasowego, ciasnego i niefunkcjonalnego dworca autobusowego przy ul. Ks. Hamerszmita, przez co został w pewnym stopniu wyeliminowany ruch autobusowy z zatłoczonego śródmieścia, w tym z ul. Kościuszki. Dworzec całkowicie wystarczający dla aktualnego ruchu, dysponuje znacznymi rezerwami na dalsze lata.

Transport lotniczy

Miasto Suwałki nie posiada lotniska pasażerskiego. Zlokalizowane w południowo-zachodnim rejonie miasta lotnisko sportowe Aeroklubu Suwalskiego pozwala na przyjmowanie niedużych awionetek pasażerskich oraz śmigłowców. Lotnisko pozbawione jest utwardzonego pasa startowego. Sąsiadujące z lotniskiem rezerwy terenowe stwarzają możliwości jego stosownej rozbudowy. ~~Brak jest profesjonalnego lądowiska dla śmigłowców w bezpośrednim otoczeniu szpitala wojewódzkiego.~~

Od 2000 r. w bezpośrednim otoczeniu szpitala funkcjonuje lądowisko dla śmigłowców oraz drugie, na terenie sportowego lotniska Aeroklubu Suwalskiego.

2. Układy komunikacyjne wewnątrzmięskie

Miasto posiada stosunkowo gęstą sieć drogową i uliczną. Przedłużeniem dróg krajowych poza miejskich są w mieście ulice główne, natomiast zamiejskich dróg wojewódzkich, ulice zbiorcze wojewódzkie. Ponadto wyznaczono w mieście gęstą sieć ulic wojewódzkich. Pozostałe stanowią ulice lokalne miejskie i nieliczne zakładowe.

Drogi i ulice

Ulice główne

~~a) Krajowa droga międzyregionalna nr 19 zakwalifikowana na terenie miasta jako ulica główna przebiega po ulicach Pułaskiego, Kościuszki, Wojska Polskiego. Przekrój~~

zmienny:

- ul. Pułaskiego (G 2/2) – ulica dwujezdniowa, czteropasowa na odcinku od ul. gen. Podhorskiego do ronda przy ul. Armii Krajowej. Dalej do granicy miasta i poza granicę ulica jednojezdniowa, dwupasowa. Na całej długości ulicy nawierzchnia bitumiczna.
- ul. Kościuszki (G 1/4) ulica jednoprzestrzenna, czteropasowa plus obustronne zatoki przystankowe i parkingowe, nawierzchnia bitumiczna
- ul. Wojska Polskiego (G 1/2) ulica jednoprzestrzenna o dwóch poszerzonych pasach ruchu.
- Jest to główna trasa miejska, najbardziej obciążona, prowadząca wszystkie rodzaje ruchu: tranzytowy, międzydzielnicowy, lokalny, zaopatrzeniowy, miejskiej komunikacji zbiorowej. Po niej poruszają się liczne pojazdy ciężarowe, udające się w kierunku przejścia granicznego Szypliszki. Tędy kursuje też większość miejskich linii autobusowych (po ul. Kościuszki).

b) Krajowa droga regionalna nr 652, na terenie miasta jako ulica główna (G1/2) biegnie ulicą 23 Października do drogi Krajowej nr 653 (do ul. Bakalarzewskiej). Ulica jednojezdniowa, dwupasowa, o nawierzchni bitumicznej. Ruchowo nieznacznie obciążona.

c) Krajowa droga regionalna nr 653, ulica główna na obszarze miasta (G1/2). Przebieg po ulicach Bakalarzewskiej, dalej formalnie Wawrzyńca Gałaja, a praktycznie nowym, szerokim, czteropasowym przebiegiem ul. Adama Mickiewicza do drogi krajowej nr 19 (ul. Kościuszki). Ulica jednojezdniowa, dwupasowa, o nawierzchni bitumicznej. Obciążona dość dużym ruchem kołowym.

d) Krajowa droga regionalna nr 654, w granicach miasta jako ulic główna (G1/2), biegnie ul. Mariana Buczka do drogi krajowej nr 19 (ul. Wojska Polskiego). Ulica jednojezdniowa, dwupasowa, o nawierzchni bitumicznej i zmiennej szerokości jezdni. U wylotu ul. Wojska Polskiego jezdnia szerokości 8,0 m. dalej zwęża się do szerokości zamiejskiej 6,0 m.

e) Krajowa droga regionalna nr 658, na terenie miasta jako ulica główna (G1/2), przebiega ul. Mikołaja Reja do ul. Kościuszki. Ulica jednojezdniowa, dwupasowa, o nawierzchni bitumicznej.

f) Krajowa droga regionalna nr 660, ulica główna w granicach miasta (G1/2). Przebiega ulicami Sejneńską i Chłodną. Według formalnych zapisów ul. Chłodna jest drogą krajową. Władze miejskie zamknęły ją dla ruchu kołowego, tworząc z niej deptak (strefę wyłącznie ruchu pieszego) i ciąg handlowy. Należy przyznać, że ul. Chłodna, z uwagi na jej bardzo wąski przekrój, nie bardzo się nadaje na ulicę główną, przenoszącą uciążliwy ruch tranzytowy. Ulica jednojezdniowa, dwupasowa, o nawierzchni bitumicznej przenosi drugi co do wielkości ruch, po międzyregionalnym na wylocie trasy nr 19 w kierunku Augustowa.

g) Jako ulicę główną należy również zakwalifikować ciąg ul. gen. Podhorskiego (od

ul. gen. Pułaskiego) i ul. Utrata (do przejazdu kolejowego). Ciąg ten zostanie w bieżącym roku wydłużony od przejazdu kolejowego aż do ulicy Wojska Polskiego, w rejonie ul. Hubala oraz stacji benzynowej i stanowić będzie bardzo ważną trasę odciażającą dla międzyregionalnej drogi krajowej nr 19 (ul. Kościuszki, ul. Wojska Polskiego). Pozwoli to na częściowe wyeliminowanie ruchu, szczególnie tranzytowego i ciężarowego, z ulicy Kościuszki, pełnej zabytkowych budowli.

Ulice zbiorcze

Do sieci ulic zbiorczych, zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych zalicza się w miastach ulice, będące przedłużeniem zamiejskich dróg wojewódzkich. Są to:

a) Droga wojewódzka nr 40710 (Z 1/2), zakwalifikowana na terenie miasta jako zbiorcza, biegnąca dwiema ulicami bez nazwy oraz ul. Szpitalną do ul. Reja. Ulice jednojezdniowe, dwupasowe, o nawierzchni bitumicznej, poza krótkim odcinkiem gruntowym na ulicy bez nazwy. Jezdnia o zmiennej szerokości.

b) Droga wojewódzka nr 40729 (Z 1/2 oraz Z 2/2) zakwalifikowana w obszarze miasta jako zbiorcza, biegnie po ulicy Utrata aż do ul. gen. Podhorskiego. Ze względu na jej duże znaczenie ruchowe i wysokie parametry techniczne (dwie jezdnie jednokierunkowe, dwupasowe oddzielone pasem rozdzielczym) uznano, że ul. Utrata na odcinku od przejazdu kolejowego do ul. gen. Podhorskiego zdecydowanie kwalifikuje się do ulicy głównej. Ulicą zbiorczą pozostanie więc tylko odcinek ulicy Utrata od południowej granicy miasta do przejazdu kolejowego. Jest to ulica jednojezdniowa, dwupasowa o nawierzchni bitumicznej i szerokości jezdni 5,5 do 6,0 m.

c) Droga wojewódzka nr 40731 (Z 1/2), biegnąca po ulicy bez nazwy, do ul. Utrata, zakwalifikowana jako ulica zbiorcza, posiada jezdnię jednoprzestrzenną, dwupasową, o nawierzchni bitumicznej.

d) Droga wojewódzka nr 40734 (Z 1/2), ulica zbiorcza w granicach miasta, biegnie po ulicy Piaskowej. Posiada jedną jezdnię, dwupasową, o nawierzchni bitumicznej.

e) Droga wojewódzka nr 40735 (Z 1/2), zakwalifikowana na terenie miasta jako zbiorcza, stanowi ciąg ulic (od granicy miasta) Północnej, Kolejowej, gen. Dwernickiego (do ul. Kościuszki). Ciąg ulic jednojezdniowych, o dwóch pasach ruchu i nawierzchni bitumicznej. Szerokości jezdni zmienne od 5,0 m (na granicy miasta) do 7,0 m (w śródmieściu).

Ponadto do ulic wojewódzkich, wg cytowanej wyżej ustawy o drogach publicznych, należy zaliczyć ważniejsze ulice zbiorcze: do stacji kolejowych, autobusowych, do szpitali, straży pożarnej i po których przebiegają linie miejskiej komunikacji autobusowej. Urzędowa i obowiązująca formalnie ilość wyznaczonych ulic wojewódzkich w Suwałkach jest niewłaściwa, wręcz absurdalna. Ze względów funkcjonalno-komunikacyjnych zupełnie irracjonalne są przesłanki jakimi się kierowano przy ich zakwalifikowaniu. Obecnie są osiedla, w których niemal wszystkie

ulice, nawet te najmniejsze, zaliczone są do ulic wojewódzkich (np. Osiedle Kolejowe, osiedle Powstańców Wielkopolskich, osiedle Staszica, północna część osiedla Polna.

Natomiast z drugiej strony duże osiedla mieszkaniowe jak: osiedle Północ II, osiedle Hańcza, są całkowicie pozbawione ulic wojewódzkich, lub posiadają ich nieproporcjonalnie mało (np. osiedle Śródmieście II). Tak ważne trasy jak: ul. Wierusza-Kowalskiego, ul. Witosa, ul. gen. Podhorskiego, ul. Szpitalna, ul. gen. Dwernickiego, ul. gen. Sikorskiego, ul. Waryńskiego, ul. Wigierska, ul. Noniewicza (Urząd Wojewódzki), ul. Warszawska, ul. majora Hubala są zakwalifikowane jako ulice miejskie (lokalne), choć przebiegają po nich liczne linie miejskiej komunikacji autobusowej.

Problemem optymalnego uporządkowania kwalifikacji ulic wojewódzkich zajął się Urząd Miejski w Suwałkach.

Pilnie potrzebne są: analiza i nowe ustalenie ilości ulic wojewódzkich, według kryteriów i wytycznych zawartych w ustawie o drogach publicznych z 1985 roku. Wymaga to odrębnego opracowania, szerokich konsultacji z zainteresowanymi instytucjami i przeprowadzenia zmian w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

Obecne ulice leżące w ciągu drogi krajowej nr 8 (GP) tj:

- ul. Wojska Polskiego, ul. Utrata (odcinek o przekroju trasowym) o szerokości jezdni 7m oraz obustronnymi poboczami utwardzonymi szerokości 2m (G 1/2)
- Utrata, Podhorskiego, Pułaskiego (w terenie zabudowanym) posiadające dwie jezdnie każda o dwóch pasach ruchu w jednym kierunku oraz dodatkowe pasy w rejonie skrzyżowań, rozdzielone pasem zieleni szer. 2-5m (G 2/2)
- Ul. Pułaskiego (poza terenem zabudowanym) o przekroju 7m jezdni oraz obustronne pobocza utwardzone szer. 2m (G 1/2).

Ulice te są najbardziej obciążone ruchem. Stanowią główną arterię miejską, na której występują wszystkie rodzaje ruchu tj. tranzytowy, międzydzielnicowy, lokalny, miejska komunikacja zbiorowa. Wzrost przewozów towarowych przez Budzisko spowodował duży udział na tych ulicach samochodów ciężarowych. Na ul. Utrata (odcinek pomiędzy ulicą Sejneńską i Dwernickiego) następuje dławienie ruchu w godzinach szczytu.

Ulice będące przedłużeniem dróg wojewódzkich tj:

W ciągu drogi nr „652”

- Ul. 23-go Października „Z” 1/2 jest po przebudowie, szerokość jezdni 6,00 m poza terenem zabudowanym, 7,00 m w terenie zabudowanym o przekroju półulicznym. Ulica posiada jednostronny chodnik i ścieżkę rowerową o szerokości po 2,00 m. Ze

względem na lokalizację dwóch zakładów wydobywania kruszyw znacznie wzrósł udział pojazdów ciężarowych. Ponadto w sezonie letnim odgrywa rolę szlaku turystycznego.

- Ul. Sikorskiego „G” 1 /2 (docelowo 2/2) jest po przebudowie, posiada szerokość jezdni 7,0m, przekrój uliczny, obustronne chodniki i ścieżki rowerowe, w ciągu drogi zlokalizowany jest obiekt mostowy, na którym wykonano w 2006 r. kapitalny remont, a obok mostu w ramach przebudowy ul. Sikorskiego wybudowano przez rzekę Czarną Hańczę kładkę dla rowerzystów. Most uzyskał wzmocnienie do kl. A,
- Ul. Bulwarowa „G” 1 /2 (docelowo 2/2), jezdnia o dwóch pasach ruchu szerokości 3,5m rozdzielonych wybrukowaną wyspą szerokości 3,0 m, obustronne chodniki i ścieżki rowerowe, stan techniczny dobry,

W ciągu drogi nr „653”

- Ul. Bakalarzewska „G” 1 /2 po przebudowie w 2006 r., posiada szerokość jezdni 7,00 m, obustronne chodniki i ścieżki rowerowe. W ciągu drogi znajduje się obiekt mostowy wymagający remontu. Występuje duży udział w ruchu samochodów ciężarowych podążających z kierunku Olsztyna do przejścia granicznego w Budzisku oraz obsługa zlokalizowanych tam zakładów produkcyjnych i hurtowni materiałów budowlanych. Lokalizacja targowiska miejskiego, powoduje okresowe pojawianie się pojazdów wolnych (ciągniki rolnicze) oraz zaprzęgowych.
- Ul. Mickiewicza „Z” 1 /2 stan techniczny niezadowalający, przekrój uliczny, szerokość jezdni 7,0m – 9,0m brak ścieżek rowerowych
- Ul. Dwernickiego „Z” 1 /2 stan techniczny niezadowalający, przekrój uliczny, szerokość jezdni 10,0m, brak ścieżek rowerowych
- Ul. Sejneńska „Z” 1 /2 (docelowo „G” 1 /2) stan techniczny zły, przekrój uliczny przechodzący w drogowy, szerokość jezdni 10,0- 6,5m, w 2005 i 2006 r. w ramach przebudowy wykonano zatoki autobusowe, przebudowano chodniki i wybudowano dwukierunkową ścieżkę rowerową. Lokalizacja szkół w tym rejonie powoduje duże natężenie ruchu w godzinach szczytu. W okresie letnim duży udział ruchu rowerowego. Ponadto jednopoziomowe skrzyżowanie z kolejną powoduje czasowe wstrzymywanie ruchu a ze względu na brak innych przejazdów stwarza to duży problem dla pojazdów ratownictwa.

W ciągu drogi nr 655

- Ul. Buczka „G” 1 /2, zły stan techniczny, 50% odcinka o przekroju drogowym przy szerokości jezdni 7,0-8,0m, przechodzi w przekrój półuliczny a następnie uliczny o szerokości jezdni 10,5m, brak uporządkowanych chodników i ścieżek rowerowych
- Ul. Kościuszki „G” 1/ 4, stan niezadowalający, przekrój uliczny, szerokość jezdni 13,0m po dwa pasy ruchu w każdym kierunku, na części odcinka przekrój zawężony 1/ 2 o szerokości jezdni 7,0m poprzez wydzielone przyjezdniowe miejsca parkingowe. W ramach przebudowy części centralnej ulicy (obręb parku) dokonano ograniczenia ruchu pojazdów mechanicznych w zabytkowej części ulicy, jednak należy dążyć do

zapewnienia innych połączeń komunikacyjnych szczególnie na kierunku wschód-zachód.

- Ul. Reja „G” 1/ 2 (docelowo 2 /2), bardzo zły stan techniczny, niewystarczający przekrój na odcinku zabudowy, jezdnia szerokości 6,0m, brak uporządkowanych chodników i ścieżek rowerowych. Występują wszystkie rodzaje ruchu z przewagą ruchu osobowego, dostawczego, komunikacji miejskiej oraz rowerowego szczególnie w okresie letnim. Lokalizacja Szpitala Wojewódzkiego (licznego zakładu pracy) oraz dużych osiedli mieszkaniowych powoduje przy obecnym przekroju jezdni dławienie ruchu w godzinach szczytu. Obecne rozwiązania komunikacyjne utrudniają włączenie się do ruchu z ulic podporządkowanych.

Ponadto sieć uzupełniającą stanowią ulice powiatowe i gminne oraz drogi wewnętrzne.

Analizując obecny układ wewnętrzny miasta należy stwierdzić, że wymaga on głębszej analizy pod względem kategoryzacji ulic i uporządkowania zgodnie z zapisem Ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych oraz warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Parkingi

W mieście znajduje się stosunkowo mała ilość wydzielonych parkingów i jeszcze mniejsza ilość wydzielonych miejsc parkingowych, przykrawężnikowych. Brak jest parkingu przy dworcu kolejowym. Brak jest inwentaryzacji i bilansu miejsc parkingowych. ~~Ogólnie można stwierdzić, że aczkolwiek aktualnie nie odczuwa się deficytu miejsc parkingowych, to w miarę dalszego wzrostu wskaźnika motoryzacji, może on wystąpić.~~

Obecnie odczuwa się duży deficyt miejsc parkingowych. Należy analizować możliwość zrealizowania zbiorczych parkingów strategicznych na obrzeżach miasta i w powiązaniu z projektowaną obwodnicą. Analizom powinny także podlegać możliwości realizacji parkingów wielopoziomowych i podziemnych, lokalizowanych w centrum miasta.

Drogi rowerowe

Wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych w coraz większym zakresie pojawiają się ścieżki rowerowe, które stanowią na razie niepełne fragmenty planowanych rozwiązań docelowych, co na razie uniemożliwia efektywne ich wykorzystanie. Niezbędnym jest utworzenie tras ścieżek rowerowych północ-południe, wschód-zachód oraz wzdłuż rzeki Czarna Hańcza, wyposażonych w infrastrukturę, traktowanych jako ciągi rekreacyjne, dojazdy do punktów usług, szkół i miejsc pracy.

Analizując stan istniejący (ok. 30 km ścieżek rowerowych na koniec 2007 r.) należy stwierdzić, że fragmentaryczne ścieżki rowerowe wzdłuż ulic, często wprowadzone na

istniejących ciągach pieszych jako ruch mieszany, powoli zaczynają spełniać rolę ciągów rowerowych. Jednakże, biorąc pod uwagę natężenie ruchu, jakie panuje na ulicach głównych, rodzaje ruchu, średnią prędkość, z jaką poruszają się pojazdy oraz ochronę słabszych użytkowników ruchu, jakimi są rowerzyści należy bezwzględnie odseparować ruch rowerowy od ruchu kołowego.

- **Miejska Komunikacja zbiorowa**

Pasażerski ruch wewnątrzmijski obsługiwany jest przez ~~Miejską Komunikację Autobusową, zarządzaną przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Suwałkach.~~ Dysponuje ono bazą (zajezdnią) i licznym taborem autobusowym. Sieć linii miejskich jest bardzo bogato rozwinięta. ~~19 linii autobusowych oraz dwie linie bis i dwie świąteczne obsługują w dostatecznym stopniu~~ **Obsługuje** nie tylko ruch wewnątrzmijski, ale również przyległe tereny podmiejskie (Potasznia, Żyliny, Poddubówek, Dubowo, Płociczno, Krzywe, Nowa Wieś, Szwajcaria). ~~Najbardziej obciążoną liniami autobusowymi ulicą jest ul. Kościuszki, szczególnie na odcinku od ul. gen. Dwernickiego do ul. Mickiewicza (16 linii).~~ Niektóre ulice prowadzące linie autobusowe są nieodpowiednie, o zbyt wąskim przekroju, co nie pozwala na wygospodarowanie zatok przystankowych.

Miejska komunikacja zbiorowa – stan na grudzień 2007 r.

Trasy autobusów Komunikacji Miejskiej

- **Linia Nr „2”** – Krzywe – Sejneńska – Noniewicza – Nowomiejska – Pułaskiego – Kowalskiego – Reja – Noniewicza – 1-go Maja – Sejneńska – Krzywe – Sobolewo – Płociczno
- **Linia Nr „3”** – Sejneńska – Utrata – Dwernickiego – Kościuszki – Buczka – Poddubówek – Zielone Królewski - Wychodne
- **Linia Nr „3Bis”** – Mickiewicza – Zarzecze – Powstańców Wielkopolskich, Lotnicza, Buczka, Wojska Polskiego, Kościuszki, Dwernickiego, Sejneńska
- **Linia Nr „4”** – Nowomiejska, Pułaskiego, Dwernickiego, Noniewicza, Waryńskiego, Utrata, Płociczno, Sobolewo
- **Linia Nr „5”** – Kościuszki, Reja, Szpitalna, Biała Woda, Bród Stary, Potasznia
- **Linia Nr „8”** – Sejneńska, 1-go Maja, Noniewicza, Kolejowa, Północna, Nowa Wieś, Lipniak
- **Linia Nr „9”** – Nowomiejska – Pułaskiego – Reja – Kościuszki – Mickiewicza – Bakalarzewska - 23-go Października – Mieszka I – Bakalarzewska - Zielone Kamedulskie - Trzcie - Wychodne - Przebród - Żyliny
- **Linia Nr „10”** – Jasionowo, Pułaskiego, Dwernickiego, Kościuszki, Wojska Polskiego, Dubowo
- **Linia Nr „11”** – Północna – Kolejowa - Świerkowa – Pułaskiego – Kowalskiego – Reja – Kościuszki – Mickiewicza – 23 Października – Grunwaldzka – Powstańców Wielkopolskich – Buczka - Warszawska - Dubowo, Wojska Polskiego
- **Linia Nr „14”** – Sejneńska – Waryńskiego - Park Marii Konopnickiej, Noniewicza, Dwernickiego, Pułaskiego, Kowalskiego, Reja, Szpitalna, Krzywólka

- **Linia Nr „16”** – Park Marii Konopnickiej, Noniewicz, Dwernickiego, Świerkowa, Nowomiejska, Pułaskiego, Kowalskiego, Reja, Cmentarz Komunalny
- **Linia Nr „18”** – Szpitalna, Reja, Kowalskiego, Pułaskiego, Świerkowa, Kolejowa, Utrata, Mereckiego, Sportowa, Kościuszki, Wigierska, Park Marii Konopnickiej, Utrata, Kolejowa, Świerkowa, Pułaskiego, Kowalskiego, Reja, Szpitalna.
- **Linia Nr „18Bis”** - Szpitalna – Reja - Kowalskiego - Pułaskiego - Świerkowa - Kolejowa - Utrata – Sejneńska
- **Linia Nr „19”** – Północna, Kolejowa, Świerkowa, Pułaskiego, Kowalskiego, Reja, Kościuszki, Wojska Polskiego, Dubowo
- **Linia Nr „20”** – Gmina Suwałki, Zielone Kamedulskie - Bakalarzewska – Mieszka I– Sikorskiego – Dwernickiego – Świerkowa – Pułaskiego – Kowalskiego – Reja – Bulwarowa – Sikorskiego – Mieszka I – Bakalarzewska - Gmina Suwałki, Zielone Kamedulskie
- **Linia Nr „21”** – Północna, Kolejowa, Świerkowa, Pułaskiego, Kowalskiego, Reja, Kościuszki, Buczka, Poddubówek

Zakład Komunikacji Miejskiej obsługuje pasażerów z następujących miejscowości gminy Suwałki: Krzywe, Sobolewo, Płociczno, Mała Huta, Nowa Wieś, Okuniowiec, Potasznia, Żyliny, Wychodne, Poddubówek, Biała Woda, Żywa Woda, Przebród, Zielone Królewskie, Zielone Kamedulskie. Trasy na terenie Gminy Suwałki ustalane są przez Urząd Gminy Suwałki.

W miarę rozwoju miasta Suwałk i budowy nowych zakładów pracy komunikacja miejska będzie zmieniana i dopasowywana do potrzeb pasażerów, w tym w szczególności w zakresie poprawy jakości świadczonych usług.

5. Analiza wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz możliwości rozwojowe funkcji rolnej i przemysłu rolno – spożywczego

1. Struktura użytkowania i warunki glebowe

Wg danych Oddziału Geodezji i Gospodarki Gruntami Urzędu Rejonowego w Suwałkach powierzchnia miasta Suwałki na dzień 1997-01-01 wyniosła 6524 ha, w tym:

1. Użytki rolne	– 3754 ha	– 57,5% pow. ogólnej
2. Grunty pod lasami	– 904 ha	– 13,8% „
3. Grunty pod wodami	– 44 ha	– 0,7% „
4. Użytki kopalne	– 156 ha	– 2,4% „
5. Tereny komunikacyjne	– 487 ha	– 7,5% „
6. Tereny osiedlowe	– 1001 ha	– 15,3% „
7. Tereny różne	– 87 ha	– 1,3% „
8. Nieużytki	– 117 ha	– 1,8%
powierzchnia wyrównawcza	(–26ha)	(–0,3%)

Użytki rolne, w większości, położone są w obrębie Nowe Miasto i Zahańcze.

W strukturze użytków rolnych 84,9% stanowią grunty orne, 14,8% to trwałe użytki

zielone, głównie pastwiska 0,3% sady.

Gleby omawianego obszaru wytworzone są przeważnie z plejstocénskich glin i piasków zwałowych oraz piasków wodno – lodowcowych, a torfy i muły tworzą utwory holocénskie. Pod względem wartości użytkowej dzielą się na:

- a) bardzo słabe i słabe grunty orne zbudowane z utworów o bardzo lekkim składzie mechanicznym. Przeważają tu gleby brunatne 7 kompleksu z niewielkim udziałem gleb bielcowych. Są to gleby wykształcone z piasków, miejscami żwirów o składzie mechanicznym piasków luźnych i piasków słabo gliniastych. Charakteryzują się płytkim i o małej zawartości próchnicy, poziomem akumulacyjnym oraz nadmierną przepuszczalnością, co stanowi o okresowej lub trwałej ich suchości. Są to gleby ubogie w składniki pokarmowe i zdecydowanie zajmują największą powierzchnię omawianego obszaru.
- b) średniej wartości grunty orne wykształcone z piasków naglinowych z udziałem żwirów piaszczystych zaliczone do gleb brunatnych 6 kompleksu przydatności rolniczej.
- c) średnie i słabe użytki zielone, często zakrzaczone lub zachwaszczone występują głównie w dolinie Czarnej Hańczy zbudowane z gleb hydromorficznych mułowo – torfowych i torfowych okresowo nadmiernie nawilgotnionych.

Potencjalne możliwości produkcyjne gleb obrazuje klasyfikacja bonitacyjna, wg której na gruntach ornych:

klasa IV	stanowi	0,7%	pow. ogólnej gruntów ornych
klasa V	stanowi	37,2%	„
klasa VI	stanowi	60,4%	„
klasa VIz	stanowi	1,7%	„

a na użytkach zielonych:

klasa IV	–	2%	pow. użytków zielonych
klasa V	–	21,7%	„
klasa VI	–	71,7%	„
klasa VIz	–	4,6%	„

Wskaźnik jakości i przydatności rolniczej gleb omawianego obszaru wynosi 22,6 pkt. wobec 32,4 pkt. dla gminy Suwałki i 44,4 pkt. w woj. suwalskim.

Wskaźnik bonitacji warunków wodnych terenów rolniczych jest niekorzystny i wynosi 0,8 pkt. wobec 1,6 pkt. w gminie i 3 pkt. dla województwa suwalskiego.

Natomiast wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej analizowanego obszaru wynosi 33,1 pkt. wobec 43,4 pkt. w gminie i 56,9 pkt. w skali województwa.

2. Struktura własności gruntów

Wg danych Oddziału Geodezji i Gospodarki Gruntami Urzędu Rejonowego w Suwałkach na dzień 1997–01–01 struktura własności terenów i użytków rolnych

miasta Suwałki przedstawiała się następująco:

	powierzchnia ogółem	użytki rolne
1. 1.Lasy Państwowe	858 ha – 13,1%	ha – 0,5%
2. Inne państwowe i społeczne gospod.	61 ha – 0,9%	55 ha – 1,5%
3. Grunty państwowe przekazane w zarząd i użytkowanie	730 ha – 11,1%	199 ha – 5,3%
4. Grunty komunalne i inne jw.	1282 ha – 19,7%	692 ha – 18,4%
5. Indywidualne gosp. rolne i inne grunty indywidualne	2963 ha – 45,4%	2592 ha – 69,1%
6. Fundusz Ziemi	83 ha – 1,3%	82 ha – 2,2%
7. Ogrody działkowe	94 ha – 1,4%	91 ha – 2,4%
8. Tereny komunikacyjne	462 ha – 7,1%	23 ha – 0,6%
9. Państwowe rowy i wody	17 ha – 0,3%	–
powierzchnia wyrównawcza (–26 ha) (– 0,31%)		
Razem:	6524 ha – 100%	3754 ha – 100%

Analiza stanu własności nasuwa wniosek o dominującej roli indywidualnych gospodarstw rolnych w strukturze władania terenów i użytków rolnych miasta. Dużą część obszaru zajmują tereny leśne, administrowane przez nadleśnictwo Suwałki.

3. Struktura gospodarstw indywidualnych

Wg danych Urzędu Miejskiego w Suwałkach produkcję rolną w 1997 roku na obszarze miasta prowadziło 573 gospodarstwa, w tym: 76 gospodarstw nie przekracza 1 ha powierzchni.

Gospodarstwa te charakteryzuje niekorzystna struktura obszarowa. Gospodarstwa małe o powierzchni od 1 do 5 ha stanowią ponad 62% ogólnej ich liczby i zajmują 28,3% powierzchni gruntów. Korzystna struktura obszarowa gospodarstw występuje

jedynie w obrębie Krzywólka, gdzie ponad 60% ogólnej liczby gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha i zajmują one około 79% powierzchni obrębu. Położony w południowo – zachodniej części obręb Dubowo ma mniej korzystną strukturę obszarową.

4. Charakterystyka produkcji rolnej

a) produkcja roślinna

Produkcja rolnicza gospodarstw tego terenu ma charakter wielokierunkowy, mało wyspecjalizowany, często gospodarstwo stanowi dodatkowe źródło utrzymania a produkcja przeznaczona jest do bezpośredniego spożycia. Mało korzystne warunki agroklimatyczne i spadek opłacalności powoduje zmniejszenie powierzchni zasiewów i brak zainteresowania szeroką produkcją.

W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe. Ziemniaki stanowią około 4% powierzchni zasiewów i większy udział zajmują w gospodarstwach mniejszych obszarowo. W gospodarstwach małych uprawiane są rośliny okopowe pastewne na potrzeby produkcji zwierzęcej, natomiast w gospodarstwach większych strączkowe pastewne.

Warzywa uprawiane są w 357 gospodarstwach, ale głównie na potrzeby własne na powierzchni nie przekraczającej 0,1 ha. Ogólna powierzchnia upraw warzyw wynosi 31 ha. Istniejące szklarnie nie dają też produkcji znaczącej.

b) produkcja zwierzęca

Wg danych spisu rolnego 1996 roku obsada bydła na 100 ha wynosiła 36,4 szt. wobec 68,6 szt. w województwie. W strukturze stada krowy stanowią 43% pogłowia. Duży jest udział cieląt do 1 roku. Hodowla bydła nie ma charakteru fermowego, i jest rozproszona, w każdym gospodarstwie od 1 do kilku sztuk, około 22% pogłowia znajduje się u rolników w Krzywólce.

Obsada trzody chlewnej wynosi 331 szt./100 ha UR wobec 98,9 w województwie. Przemysłowy tucz trzody chlewnej prowadzony jest na fermie w Krzywólce (ponad 41% pogłowia) i na ulicy Północnej.

W gospodarstwach rolników tego terenu znajduje się 39 owiec, 24 kóz i 213 koni.

Wnioski:

Analiza kierunków produkcji rolnej dostarcza informacji o nie wykorzystanych możliwościach produkcyjnych gospodarstw. Struktura zasiewów jest mało intensywna, nie jest dostosowana do zasobów pracy. Istniejące zasoby pracy można uruchomić do upraw pracochłonnych, warzyw, owoców miękkich, ziół i produkcji metodami ekologicznymi. Adaptacja produkcji do warunków rynkowych poszła w kierunku obniżenia kosztów produkcji poprzez ograniczenie stosowania nawozów, środków ochrony i nośników postępu biologicznego (około 140 gospodarstw nie ponosi wydatków na nawozy i środki chemiczne), a nie na zmianę kierunków produkcji.

5. Obsługa rolnictwa

Proces transformacji rolnictwa i wsi wyznacza szczególną rolę instytucjom i organizacjom funkcjonującym w rolnictwie i szeroko rozumianym jego otoczeniu. Obok pracy ludzkiej mechanizacja jest czynnikiem decydującym o efektach. Główne problemy mechanizacji wynikają ze zróżnicowania gospodarstw pod względem strukturalnym (rozdrobnienie) i rozwojowym. Na omawianym obszarze jeden ciągnik obsługuje około 28 ha użytków rolnych.

Wraz z przemianami strukturalno – produkcyjnymi zaszły zmiany w technicznej obsłudze rolnictwa. Coraz więcej usług w zakresie prac polowych wykonują rolnicy z sąsiedztwa; w tym zakresie wykonuje też prace Spółdzielnia Usług Rolniczych w Suwałkach.

Usługi weterynaryjne świadczy lecznica dla zwierząt w Suwałkach i prywatni lekarze weterynarii. Wojewódzki Zakład Weterynarii zajmuje się zwalczaniem chorób zakaźnych.

Służby Wojewódzkiej Stacji Kwarantanny i Ochrony Roślin w Suwałkach zajmują się obserwacją sygnalizując na bieżąco pojawiające się choroby i szkodniki prowadząc również kontrolę i koncesje na sprzedaż środków ochrony roślin.

Upowszechnianiem postępu i doradztwem rolniczym zajmują się doradcy ODR Olecko – Zespół Suwałki.

Działalność Gminnej Spółdzielni „Sch”, ul. Bakałarzewska ogranicza się do prowadzenia handlu w niepełnym asortymencie środków do produkcji rolnej. Baza magazynowo – skupowa spółdzielni jest nieczynna.

Natomiast Centrala Nasienna „Rolimpex” Spółka z o.o., ulica Piastowska 2 zaopatruje w materiał siewny i zajmuje się pozyskiwaniem jego poprzez kontraktacje (odbiór, czyszczenie, atestowanie); przedsiębiorstwo to prowadzi również sprzedaż pasz, nawozów i artykułów spożywczych. Sprzedaż środków ochrony roślin, środków do produkcji pasz, maszyn, narzędzi i części prowadzi Przedsiębiorstwo Handlu i Zaopatrzenia Rolnictwa „Sch” spółka z o.o., ulica Szkolna 8.

Sprzedażą nawozów, środków ochrony roślin i pasz zajmuje się Prywatne Przedsiębiorstwo przy ulicy Północnej 51.

Sprzedaż maszyn, narzędzi i części rolniczych prowadzi:

- Przedsiębiorstwo Agroma, ul. Północna
- Państwowy Ośrodek Maszynowy, ul. 23 Października

Dystrybucją materiału hodowlanego w zakresie trzody chlewnej zajmuje się Wojewódzki Związek Hodowców Trzody Chlewnej.

W okresie urynkwienia produkcji upadły przedsiębiorstwa państwowe zajmujące się skupem żywca i produktów roślinnych. Obecnie rolnicy mogą korzystać z trzech prywatnych punktów skupu żywca przy ulicy Sejneńskiej. Brak jest punktów skupu zbóż.

Browar Północny skupuje jęczmień tylko wg umów kontraktacyjnych. Suwalskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Zbożowo – Młynarskiego „PZZ” 12 września postawiono w stan upadłości.

Skupem mleka zajmuje się Spółdzielnia Mleczarska Sudowia poprzez punkt w Krzywólce, a od wschodniej części producentów odbiera samochód, natomiast rolnicy z Dubowa dostarczają mleka we własnym zakresie do Zakładu Spółdzielni.

Rolę związków zawodowych pełni Wojewódzki Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych.

6. Przemysł rolno – spożywczy

Przetwórstwo rolno – spożywcze jest ważnym działem przemysłu na omawianym obszarze. Z powodu braku bazy przetwórczej i przechowalniczej niewykorzystany jest rynek surowcowy.

Także Spółdzielnia Mleczarska ma niewykorzystane moce przerobowe. W bieżącym roku skupiła 40 mln litrów mleka. W strukturze przerobów największy udział mają sery twarde – 63%, twarogi – 10%, mleko w proszku – 12%, mleko i napoje mleczne – 10%, masło – 5%.

Spółdzielnia ta inwestuje w rynek surowcowy poprzez dofinansowanie materiału hodowlanego i urządzeń schładzających mleko u producentów.

Ważne miejsce w przemyśle spożywczym zajmują Suwalskie Zakłady Drobiarskie „Animex” Spółka z o.o. dając w 1996 r. produkcję 1234 t, z czego 65% to wyroby z drobiu.

Browar Północny – Spółka z o.o. produkuje 8 gatunków piwa, a słód jęczmienny odpłatnie odbierają rolnicy jako pasze.

Brak jest dużych zakładów przetwórstwa mięsa wołowego i wieprzowego. Produkcją wędlin zajmuje się kilka prywatnych zakładów.

Pieczyno dostarczają również prywatne piekarnie o zróżnicowanych technologiach.

Po restrukturyzacji byłej Spółdzielni Ogrodniczo – Pszczelarskiej powstała Suwalska Wytwórnia Win prowadząc produkcję winiarską na bazie częściowo miejscowego surowca (szczególnie jabłek) oraz hurtownie owoców i warzyw, obsługujące miejscowy rynek.

Wnioski:

Coraz większe zapotrzebowanie na przetworzoną produkcję rolniczą i zasoby siły roboczej są czynnikiem przemawiającym za rozwojem przetwórstwa rolno – spożywczego, zmianami strukturalnymi i technologicznymi.